

ZERUKO ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 4 PEZETA

FAGOR SARIAK

Lagundu ZERUKO
ARGIA'ri arpidedun
berriak egiñaz

Euskalerriko Famili Diputaduak Sekretu ofizialari zuzenketak egiteko

Juan Azaldegí'ri omenaldia Tolosa'n

Madril'go Aldundi edo Kortetako diputaduak diran gure lau probintziako diputaduak batzar bat egiña dute egun auetan. An ziran Napa-roa'ko Goñi ta Zubiaur jaunak; aiekin Fernández Palacios Fernández Cantos —au etzan billeran agertu Eskudero ta Arrue, Abelia ta Arane-gi jaunak.

Batzarra Donostia'n egin dute, elkarren arteko erabakiak artzeko asmoz. Euskal-ordezkariek Aldundiko erabakietan batera joan nai dute beren iritzia aldezten.

Aurrenengo Diputaduen Batzar-tokiko Araudia aldatu nai luteke. Orrez gain, Gobernuaren Ixillekoen Lege-ari akats batzuek arkitzen dizkiote, ta oiek aldatzeko lana batera eskatu nai luteke.

Bai lenengo Arauketa ta bai gero-koa ere, diputadu batzuen iritziz aldatu bearrekoak dira; ezpaudu Go-bernuari adierazpenak egiteko bide-rik ematen. Orregatik Araudi ori aldatzea nai dute.

AZALDEGI'TAR JUAN'I OMENALDIA TOLOSA'N

Aurreko egunetan Tolosa'n apar-teko Eresaldia eskeiñi diote Azalde-gi erriko semeari, Frantzizkotarren elizan. Au, Australia'tik gure artera etorria genduan, eta berriro urrutia aietara dijoakigu, bere lurrari ikusaldi bat emanda gero.

Jaialdi au, Tolosa bertako Ekintza ta Turismo ko Mintegiak antolatu du. Musika-jai ortan, Donosti'ko Konser-batorioko Erestalde Sinfonikoa gen-duan tartean. Azaldegí bera izan du-te gidari beren jo-aldian.

Lenbizi, Mozart'en «Don Juan»en obertura eman dute. Gero F. Shu-

bert'en «Sinfonia en si menor». Ta betetzeko, Beethobe'ren Zazpigarren Sinfonia.

Jaialdi ederra ta gain-gaiñekoa, tolosarrak entzun duten au. Azaldegí lagunak izan du bere erritarren arre-ra ta ongi-etorri jatorra. Bejondaiola orain bere itzuleko bidean!

SEI MILLOI PEZETA MONDRAGOI' KO BIZIBIDE IKASTETXEARI

Gipuzkoa'ko Lan-Ordezkararen aurrean, egun auetan izenpetu da Mondragoi'ko Bizibide-Ikastetxe barruan sortzeko «Azterketa Sailla». Sail onek Beregintza ta Elektronika gai-etan lan egingo du. Ontarako eziko ditu gazteak.

Ikastetxe ortarako, lan-Ministro-a-ren Gizarte - Zuzendaritzak 5.708.114'02 pezetan laguntza eskeintzen du. Sail au izenpetu ta andik bi urtera astekoa izango da. Ikas-leak utsean artuko dute erakusketa sail orretan.

Itunbena, Gipuzkoa ko Lan-Ordez-kari dan Enrike Sanchez de Leon'ek eta Jabier Retegi, Mondragoi'ko Ikastetxeko Zuzendariak izenpetu dute.

«MARIÑELAK», EUSKAL OPERETA BERRIA

Ondarrutik datorkigu berria. «Kre-sala» taldeak erri orretan euskeraz-ko «opereta» bat prestatzeko asmoa du. Lanak aurrera dijoaz. «Mariñe-lak» kanta-teatroa Agustin Zubikarai'ren itzez jantzia da, ta eresia «An-txieta kantari taldeko zuzendari» dan Jose Altuna'ko Majua'rena da.

Gertakizuna, gizaldi onen asieran eta Ondarrua'n jartzen da. Eres-An-

tzerki au zazpi ataletan zatitua da ta bere maite-lokarri ta guzti, itxaso ta legorreko gertaeraz jantzia da. Ekaitza ta sendi arteko istilluak ditu gai, baiña azkenean guzia gozatzen da.

Gertakizuna, esan bezela, Ondar-rua'n gertatzen da. «Mariñelak» eresantzerkia Ilbeltzaren 11'garre-nean eman da aurrenengo ta 12 an berriro. Gerora Euskalerriko beste errietan emana izango da.

Vietnam'en eun da ama- sei millatik gora il dira

Bi urte baño lenago illargira

Vietnam'go gerratea garesti ateratzen zaie amerikarrei. 1961' garren urte asieratik, 1967'garren urte-azkeneara, ildako, zauritu ta galdutakoak batean artuta, 116.763 izan dira.

1967'garrenean bakarrik, 71.763 ondatutako izan dituzte; oietatik, 9.953 ildako. Urte onen barruan, gudari amerikarrak 100.000 geitu dira. Guzira, 486.000 gudari daukate alde aretan.

Ipar-Ameriketako gaztediak ba-du azken negargarria lur aretan.

BI URTE BAIÑO LENAGO, GIZO- NA ILLARGIRA

California'tik bialtzen dizkigu-te berri auk. «Surveyor 7»ga-rrenak oraiñarte Illargira bialdu

diran egalontzi guzien kontuak osatu ta elkarkidetu dute. Au izango da ezkena, «Apollo»ko gi-zonak illargira bialdu aurretik.

Onekin au jakin nai da: ia illar-giko lurak gizonaren pixuari eutsi dezaiokeen. Cabo Kennedy'tik botako dute Surveyor 7'garrena. Illargian Ego-sartaldearuntz erri-ko da egal-ontzia. Jakintsuak bil-dur dira ontzi ori bere iru oiñen gaiñean ez ote-dan geldituko zu-zen illargi-gaiñean.

Surveyor 7'k alako guraize egi-ten duan bi kakudun tresna bat izango du, ta aren bitartez, illar-giko lurra aztertuko du, nolako gogorra dan guri jakin-arazteko. Lan auk guziak telebistaz ikusi-ko dira gure lurrean.

Apollo illargira bialdu baiño le-nago, bi «Mariner» bialduko dira Marte'ra, 1969'garren urteko Martxoan. Udara-aldean iritxiko dira Marte'ra.

Aurrez bialdu diran sei Surveyor'etatik lau ederki jetxi ziran Illargira, ta andik 70.000 argazki bialdu zituzten. Onela bildu dira komeni ziran berri asko ta asko, gero bideak eroso egiteko.

Surveyor auen aurretik «Ranger»ak bialdu ziran illargira. Aiek illargia jo-tzerakoan puskatu aurre-tik, argazki asko bialdu zituzten. Beste batzuek Illargiari bira osoa eman zioten, bere alderdi gu-ziak erakutsiaz.

Onela joan dira aidera bota izan diran Surveyor'ak:

Lenengo Surveyor'a-1966'go Uztaillean kokatu zan illargian. Berekin zeraman Ameriketako 152 milime-trodun ikurriña. Onek 10.350 argazki baiño gel-ago bialdu zituan Lurrera. Gerora berriro piztua izan zan, eta beste 800 argazki bialdu zituan, bere bate-riak xautu arte.

Surveyor 2.ª — 1966'ga-rrenago Agorrillean illargi-ra azkarregi erorita puska-tu egin zan.

Surveyor 3.ª — Ederki jetxi zan Illargira, 1967'ko Apirillaren 19'an. Pikatxo-erako koillara baten bidez, Illargiko lurra zulatu zuan. Onek 6.315 argazki inguru bialdu zituan.

Surveyor 4.ª — 1967'go Uztailaren 16'an egoki illargiratu zan. Baiña illar-gia jo zuan bezin laster, gure Lurrarekin etena gel-ditu zan. Jakintsuak uste dute, lertu egin zala.

Surveyor 5.ª — Au ere ondo erori zan Illargira, 1967'go Agorraren 10'an. Amar milla argazki inguru artu zituan bertan. Lurra ere aztatu zuan, Illargiko azala nolakoa dan ikuste-

(11'garren orrialdean jarraitzen du)

Bretaña Aundi edo Erreinu Batuak lau nazioak osatzen dute. Ingle-terra, Eskozia Gales ta Ipar aldeko Irlanda. Erri bakoitze auk badituzte bere izkuntza, nortasuna ta bereiztasunak. Naiz ta Erreinu Batuearen barruan bizi, nabaitzen da onuzkero deszentralizazio gelago beren artu-emanetan Londres'ekin ta beren buruak gorago jaso-naia. Lan nekeza ta aldapatsua baño bearrezkoa erri auk beren nortasuna gal-du nai ez badute alde batetik, ta bestetik gizadiaren aberastasune-rako beren ontasunak izan bear badute. Isabel II'ak emango al die bidea ala beak lortu bearko ote dute beren zuhurtasunez ta alegiñez?

BIZKAIA

GALDAKAO

ZALDIKETA:

Bakaldun Aztiak edo Reyes Magos-egun aurre illunabarrian ospatu zan, erri ontan, zaldiketa edo kabalgata ikusgarri bat, Bakaldun da orrean laguntzale guztia aldi areitako eran ondo apainduta dirala, erriko Sendi Buru edo Cabezas Familia esaten dautsenak eralduta, tolostuta, Zaldiketa ori dala-ta, Zuazo'tik erriko enparantza, plaza'rafioko txalde guztia, anel-neurkin edo ki'ometro bat luzian ostetza, gendetzaz beterik zegoen batzere umetxuak euroen guraso ta sendiklataz, oreintzat zan izan-betata; ainbat goxoni zabalduebe-berak beren buruba jaurtin ba-eben ifiorik ezaki'ta, jakiten be-esta erraz izango.

ITO-TA

Illa onen 5'gn. arratsaldian argitu zan Ibaizabai ibai bazterrian itota, Labeaga auzune inguruan, Barrenetxe'tar Benito zanaren gorputza. Iba'ra jauzi ba'zan, ba-tonbatek bulza egin ba'leutsen edo berak beren buruba jaurtin ba-eben ifiorik ezaki'ta, jakiten be-esta erraz izango.

Ito dan gixon au, Benito, muttil zarra bera, erri ontako Artea auzotegian bizi izan da berak euki ebazan lurogei ta lau urte orretan, bertan jayo ta azia zalako, muttil langille zintzua, "Dl-namita" lantegian da beren baserrian egin dabena. Goyan Bego.

EZKONTZA

Urtarrilla onen 7'gn. ezkondu zan Zuazo'ko txadon apañan, gure besoetako tan sendikide Guinea eta Zarate'tar Miren.Terese neskatilla liran euskeltzalia, Donostia'ko Rublo'tar Peli azkapaz, edo orren aalpide egiten ebela Guinea'tar Erramun zala, Peli Venezuela auskituten dalako aldi ontan.

Ma'l agunik asko izan giñan auen ezkontza dala-ta. Eztago esan biarrik, betiko zorionak opa dautseguzala geure ezkon-lloka ta besoetako ezkonbarri maite oni, beren senarraz batera.

ITZALDIK:

Illa onen bigarren astian ospatu dira, edo obeto esan da izan dira ru itzaldi bikain erxadon nagusian atzeko aldian dagon areto edo saloyan, notifizaz bete-betere dala toki guztia. Bertan erabilili dabezan guziak, araziak barriz, jakingarriak izan dira, batzere gaztediarentzat, "gaurko gaztedai", "emakume'ren bardin-keta" eta "gizarte auzia". Iru itz-zali izan dira itz egin dabena, emakume bat ta gizon bi, auen artian Ariznabarreta'tar Joseba galdakaotar jator da euskaltzale zintzua.

Itzaldi orretako entzuliak esan dauzkubenez, itzaldi entzungarriak izan el-dira, baña tamalez, gitxi baño ezin ezin izan dogu entzun eurok, geure lanan erraz. Onda-sun-garriak dira orretako itzal-diak. Aurrera ba mutli'neskak! ba'daukagu ikasi biarra-ta.

BASA-JAUN

ARRATIA

Benetako bakea ala guzurrezkoa? Begirakada zabal bat egiten ba'dogu lur onen biran, ikusiko doguz erriak, batzuk atzerriarren menpe, besteak guda ankerpean bururik jaso ezin-da negar mal-koetan, beste batzuk osteraz zigor, goze ta ilketa gogor baten sus-traletatik sortutako bakea zelan goratu estakela. Txirrotasun an-dienean jaio zan Jesus'ek ekarri euskun bakeatzaz be astintza edo-erak entzuten doguz aldi onetan txadon edo eleizatan; beraz, adibi-de bat edo besteren bitartez neure eretxi apa'la agertu gura neuke.

Bakeari zati bi ikusien dautsa-dax: bata, gizonen gogo-alkartza-tik sortua, zuzena. Bestea osteraz, xigorpekoa, guzur utsa.

Sartu gaitzan espetze edo bai-tegi batera, eta gorri edo gorritzat dagozanak, baltzak eta zurriak, kan bizi izan ziranak bake-ba-kean ikusio doguz. Goazen lapur andi eta gizon-iltzale amurrutuz beteta dagoan batera, eta emen

be apaltasunik apa'nean betetan dabezala barruko legeak ikusiko dogu. Egizko ala gururrezko? Ira-kurleak dau erantzuna; baña nire ustez, "gurrezko".

Drain sartu gaitzan uriburue-tako jaletara agertzen diran zirku edo dana dalakoan izaten diran pizti giltzaperatuekana, eta ikusi. Euren lan-orduetatik at, landa edo kanpo bakerik "ederrenean" emongo dabez eriotzararteko egun luzeak. Egunean bi edo iru aldiz atarako dabez leoi, katamotz, ot-so t. a. egun luzeak. Egunean bi so t. a. nastean ikusleen aurrera, gizonetako bat jarriko da erdian, eta onek agindutako guztia egin-go dabe asarrez baño ezpa'da be, eta bide bakarretik lengo tokira. Alkarrentzako ain etsai amurru-tuak izanik eta naste egon, zelan ez ete da izan aginkadarrak? Erdian izan daben morroskoari begiratu zer darabilen eskuian eta zurea da "zergaiti" onen erantzua. Bakoitzak barruan doguzan kezka ta asmoak askatasunez eta bildur barik lagun urkoari azaldu, bakoitzari berea emon txikerra dala-ta belarrian jo barik, eta au-zokoarentzat itzal eta begirapenik eztagon erriari ezin deltu genikio bake-erria; obeto legokio ZIGOR-ERRIA. Olako errietan satorrak bere lanari ekingo dautso bizirik iraun nai ba'dau.

Arratia'rak: Gauza bakoitzari bere izena.

EZKONTZA

Il onen segarrenean ezkondu ziran Dima'ko Kepa Deuna'ren txadonean erri onetako alaba Korta'tar Ana Mari neskatil arragaz. Kintana'tar Pepe Lemonat'arragaz. Zori ona izan dagizue'a urte asko-tan, eta orain arte baño alkarren urrago bizliko zarieta zuk, Ana Mari, jarraitu euskera irakasten senarrari. Eta zuk Pepe, ikasita-koa aberastu.

A. LANDAJUELA

GIPUZKOA

ERRERA

ERIOITZA

Urte ontako bigarren egunean il zan gure errore izandako, Oyarbide tar Zacarias Jauna, G. B.

Berrogeita hamar urtean izandu da Errera'ko eleizako apaiz nagusia, orain bi urte erretiratu zan arte.

Lendabizi Koldobika Donearen eliztxoa'ko apaiz eta geroago eleiz aundia egi neta parroki izendatu zuten eskeroztik, bertako errore. Bi gizadi azi gera bere babesean. Zenbat kristau biurtu, zenbat ezkondu eta zenbateri eman ote dizkio azken igurtziak eta Zerura-ko ateko giltzak, bere asken otoltz eta illetak?

Eta orrelako orrenbeste eginkil-zun bete dituan eleiza berean, il-dako urrango egunean an bildu giñan bere atsedenen eske gusiaren Jabe danari, bere eliztarrak izan geranak, eliza beterik bere alde otoltz egiziaz.

Ondorenean ikusi genduan nola zeramakiten lur-santura, betirako, bere eliztarrak izandako askoren ondoan lurperatzeko.

Berak egin zuan elizan egin zi-zalio azken bigarra eta bera bizi-rik izan dan bitartean zutik egon-da, naiz eta laister botatzekoa izan beste berri bat egiteko, bide zabalarri tokia utziaz.

Eta azkenik ondoren ezarritzen det bere "eskelan", bere gogoia be-teaz, bere eliztar izandakoari utsi digun egindua:

"Errera'ko eliztarrari nere as-ken agurra:

Zuekin batean, berrogeitamar urtean bizitu naiz, zuen alaitasu-nak eta atsekabeak nereak eginiik, zuen errore bezela.

Nere azken ordu ontan au es-kenatzen dizuet,

Kristau zintzo eta laialak izan zaitzela, fedean sendo jarrai za-zutela,

E'iz amaren aginduak ondo be-teaz, danak kristau naitasunean alkarturik, begiak zerurantz ja-rririk eta egunen batean, Jauna-ren errukitasunen bitartez an iku-si gaitzela danok batean".

Ala izan dedilla eta zuk zerutik lagundi emen gelditu geradenai, lenago ludian bezela.

KORTARA

ERRENDERI

GURE ASTEROKOA

Gure asteroko au, Erri-agontariak aintzakotzat artzen dute, Adierazi-ko degu. Oraintsu, Donosti'ko egun-garien berri-emalleak Erriko-Etxe'ra deituak izan ziran eta ortarako dau-den kontzejal batzuek erri-arazoan zabalkunde eska zieten eta bidez, berri batzuek eman.

Lengo aste ortan, guk ere dei be-ra izan genun, ia Erriko-Etxe'ra joango giñan, alegia. Bertaratu gi-ñan eta bost ziñegotzi'ren erdian an egon giñan, gustora, solasaldi eder bat idukiaz.

ZERUKO ARGIA'n berriak —me-rezi dutenak beintzat, erriatik urru-ti bizi diranei atsegin izango zaiz-kieneak batez ere— agertzea nai du-te. Gai asko erabilili genituen, ikas-toiak, «Xenpelar'en eriotza'ren ur-te-muga —datorren urtean betetzen bai dira eun urte— bertsolari aundi aren oroiz egingo diran jaiak, eta abar.

Konten irten giñan, gizon argiak, zeoro euskera'ren alde dauden gi-zonak arkitu genituen eta orain arte bezela edo areago, erriko berriak ematen jarraituko genula agindu ge-nien.

ZERUKO ARGIA'ren izenean es-kerrik asko, orrela aintzakotzat ar-tzeak asko poztu giñun.

JAIOTZA

—Martin Sarasola'ren emazte, Manoli Yartzabale'ek nexka bat izan du eta Inmakulada izenez kristautu dute. Zorionak!

EUSKAL ANTZERKIA

Oraingoa ez digute kale egingo ernaniarrek. Albiste onak ditugu Errenderi'ko teatro-zaleei emateko. Datorren illa'ren 11'ean, «Goi-Alde» taldekoak etorriko dira, Sarriegi'ren «Jokaldi txar bat» errenderia-rrai eskeintzen.

Urrango zerbakietan berri geio emango ditugu.

ERIOITZA

—Irurogei ta amar urtekin il da, Emiliano Arbiol, fruta-saltzale eza-guna. (G. B.) Bere alargun, alaba ta senideak ar bezate gure samin-agur beroa.

SASKI-NASKI

—Iztia'ta'ko balleran umientzat jo-las-toki eta parke eder bat egiteko asmotan dira.

—Eguberri-oporraldiak igaro on-doren euskera'ren ikastaroak gogor asiak dira.

—Etxeetako zakarrak paper-zorro-etan uztea jendeak ondo artu du. Txukunago da. Alare dabilzan aña txakur ta katu gabaz edo goizalde ibiliko ez ba-lira txukunago izango litzake.

—Aurtengo Aiumentamentua'ren di-rutza edo presupuestoa 23.400.000 pezeta'ra igoa da.

ANARBE

LEGAZPI

URTE-ZAR-URTE-BERRI

Joan zaigu 1967 garren urte be-tirako, batzuek oparotsu, besteak urri, askorentzat azken urte, gei-ago-entzat aurren urte, osasun ona ta eguneroko ogiaren ardurarik ezdua-mentzat zorion, gaotasun eta gosez danarentzat garratza noski. Orañ asi berria degun au zoriontsua izan dedilla opa dizuek danori.

Azken illabete au, gure ezarrie be-netan eginkor izan degu, gazte tal-deak izan dute eskuak bete zer egiñ: Nikolas Deunaren egunez abestalde egokia atera zitzaigun illun albarrean aterik-ate, gotzai do-nearen goralmenak abestuz, sari bi-lla ikastola'ren alde...

Txistulari, soñu jole, ta mutill saill ederra antolatu ziran alajaña, gau argi ta makillak eskun zitutela, bildu zituzten txanponak ikasto-laren aurrerapenerako eskeñiaz.

EGU-BERRIAK

Gabon eguna, goizean garaiz asi ziran neska ta mutill taldeak, oitura zaarri jarraituaz, erri ta auzoeta-ko gaztedia erne zan Jesus Autxo-aren omenez abesti goxoak jaulkiaz. Illun-abarrerako, urtero bezela, ne-keari bular emanaz gazte trebe bat-zuek gertatu zuten, Jaiotz gudi apaña, Jesús aurtxoa seaskan, Ama-birgiña ta Jose deuna alboan, ar-tzia ardi ta guzti aurrez-aurre aurt-xoa gurtuaz gudi egokian danak, neska-mutill saill bikaña inguruma-rian txistulari ta soñuak lagun zira-la erne,ator mutill etxera, abestuz, Olentzaro begi gorria bere gurti-toan gidari zutela, ikusgarri ta en-tzungarri erriko auzo, kale, ta enpa-ranza, erri guzia bildu zan bukaera-ko Olentzaro onek jaiotzari egiñ

oi dion agurtza ikusi naian, eziñ obeto egon zan dana, antolatzaile ta laguntzale, eskerrik beroenak eta jarraitu aurrera. Soñu, abesti ta irrintzi alaitasun bokatuz zan Gabon arrats zoriontsu au.

ERREGE-BEZPERA

Aurtzaroak urtean duan egunik gogoengarriena, egun au izango da, ain zuzen, atzeritrik zaldiz datozen erregeak ekarriko bai diote berak eskatu zituzten jostallu ta sariak, illun-abarrerako uduri dira errege oiek sarrera egiten duten aldera in-guratuaz.

Gabeko izar dizdirak asten dira-nean ara or nun sartu diran erri ertz batetik, su zorien daunbateko, arki pitxo, ta tropeta soñuen artean, zuzi-mutillaz inguratuta zaldi bulartsuen gañean iru erregeak, ate-ri-ate sariak banatuaz datoze..., au poza... gaztetxoaren artean, eta gazte-aroa igarotakoak ere ames-lari, erre-geak edo erregeñiak zerbait utziko ote duan susmoz.

Erruki-etxera iritxi diranean, an dauden aiton-amon beartsu, ta mo-jatxo zaindariak esku zabalez sariak utzi ondoren, biltzen dira erriko en-parantzan, aurrez gerturik dagon jaiotzako Jesus aurre begirunez gur-tzera, ta antziñako orturan, urre, in-tzentsu, ta mirra eskeintzera, oñe-kiñ beste urte bat arte Eguberri jaiak bukaera emanaz.

AN-ZAN

SORALUZE (Plasentzi)

IPAR AMERIKETAN ETA EMEN

Johnson Ipar Ameriketako lenda-kariak lege berri bat eman du, lu-rrialde aytan espain-iskuntzetako neska-mutillak lenengo ta bigarren-go malletako ikasketak izkuntza gaz-teleran ikasi al dezaten. Eta ez lege utsa, baizik bear diran diru lagun-tzak ere eman ditu.

Berri txalogarria danontzako. Es-pañi aldean poz-kanpayak joko di-tuzte; baño purgatorio edo garbito-kian dagon euskeraentzat animen kanpayak izango dira bera berdin artzen ez dalako.

Berri onek Euskaltzaindiak Ezie-rako Ministroari egindako eskaria gogoratzen digu. Eskari ura etzan erriarena naiz erriaren naya izan. Euskaltzaindia euskera gayetan ja-kintsu diran batzuek osatzen dute; erria ez da, erriaren ordezkaria ere ez. Erriaren urreragokoa arkitzen degu Urola ballarako berrogei ta lau apaiez egindako. Auek ere erant-zunik ez dute artu.

Euskaldunok, une ontan, Israel-darrak Moises'en denboran basamo-tuan zeuden bezela arkitzen gera; goseak. Baña aye, Jainkoa lagun zuten, Moises ordezkari erriaren es-kariak Jainkoarengana eramateko ta «mana» artzen zuten. Guk Madrid aldean - nor degu lagun? ta «ma-na» ori noiz bialduko ote digute? Gure ordezkariak... Udalak izan bear litzateke. Auek gogorik bai ote dute gure eskaria Madrid aldera bialtzeko?

Bestela izango litzake Eusgalerri-ko Udal guztia, batzar nagusi ba-ten ondoren, Euskaltzaindiak egin-dako eskari ber bera Ministroari bialduko ba'llorela, ERRIARENA dala agertuaz. Orrela Ministroa, be-re maya eskariz bete dagoala, bear-tua egongo litzake erantzun egoki bat ematera ta euskeraren alde la-guntza eskeñi duten emengo Late-txe-alduak (Procurador en Cortes) aukera ta indarra izango litukete agindutakoa nolabateko neurrian betetzeko.

Ia ba gure Udaletxeok, esan da bezela, Batzar Nagusia ta Eskaria; beingoz bada ere Tolosa'koari au-rrera artzen diezuten. Guk esanda-koari ikiltasunakin ez erantzun bai-zik egintzakin edo zeuen arrazoya-kin. Nai au banaka batzuen edo er-riarena dala zalantzarik ba dezute guraso ta erriar jatorren «firmak» jasotzeko gertu gaude.

OITLRA EDERRA

Errege egunean urtero oitura du-ten bezela, aurren ere izan dira «AL-LEGRO» BAZKUNEO abeslariak beren abesti politekin Erruki-etxean bertakoari jixka bat alaitzen ta opa-riak eskeintzen.

Txalogarria benetan oitura eder au, lagun urkoari alaitasuna ta poz pixka bat eramatea. Gure zorionik beroena «ALLEGRO» bazkunari, ta... it jarraitzerik sortzen dan ur-rengo urteetarako.

EUSKAL ERAKUSKETAK

Otsailaren lenengotik astera di-joaz euskal erakusketak. Ikusbat la-gun arpidetzen diran zenbatokan, ondoren taldeak gertatuko dira. Le-

nago aiatu genduan bezela, ikasta-roak bi eratara izango dira:

Bata euskeraz batere ez dakien-en-tzat, eta bestea euskeraz itz egiten dakitenentzat bear dan bezela ira-kurtzen eta idazten ikasteko, edo beñeipen gai ontan erreztasuna ar-kitzeko.

Urrengoko idazte batean agertuko ditugu, ikaskayak zein tokitan, ze orduetan eta nola izango diran.

Orañ degu soraluzetarrok eta So-raluze'n bizi geranok, denok aurre-ra egiteko bidea, gure izkuntza za-rra bear dan bezela erabiltzeko. Ez daigun galdu aukera au!

KARAKATE

ORMAIZTEGI

Amaitu dira Gabon jaiak. Alden-du zaigu beste urte-beterako negu beltzaren tarte atsegin ta zorion-tsua. Geienoi barruratu oi zaigu egun oetan, gerora ere gere barre-nean goxoki gogoratzen degun oroi-garrien bat ta aurtengon onetan beintzat izan degu zer milizkatu. Gabon igandez zetorkigulako berri-kuntzen bat izango ote genduan sus-moa ba-genduan, bañan Ikastolako aurrak azaldu ziguten karroza apañi ta ikusgarriak ta koralak goizta arratsalde eman zigun kale jirata abes saiorik ez. Bejondeizutela gu-zioi ta zorionak ikuskizun ziragarri oek antolatzen saiatu zeratenoi.

A... ta zorionak baita ere ostirale-ko Erregeen etorrera eratu dezute-nai.

Mendi-zabal tontorretik bera, or jetxi zitzai kigun zaldi gañean, la-guntzari ta guzti, argi-ziriz ingura-tuta, iru Erregeak, ta enparantzan Jaiotzari aurkezpena egun ordoren. Gabiri aldean gora izkutu.

Bukatu da ba pesta aroa ta eldu diogu 1968'go urteari. Zeren nabar xamarra itxura danez. Lanik ezaren odoi beltzak zapaldu ta gerrikoak estutu bearrean izango ote geran bi-dur da jendea. Oek dira komerik! Lana ez dala errenta, esan oi gen-duan ia orintxe arte ta urri xamar somatzen degunean, danok izututa dardarka. Ala ere ezin aztoratuko gera geiegi. Argi-alderen bat sortuko al-da noizbaiten ta argiak illuna uxatuko; okerraldiak ere izaten du amaia.

IKASTOLA BATZARRA

Pesta giroko egunean zear ibilli arren, ez dira lo egon gure Ikastola-ren zuzendariak eta ill onen bigarre-nerako eratu zuten urteko batzar nagusia. Urte buruko artu-emanen berri ta gerorako dituzten asmoak azalduaz gañera, Lazkao'tik orreta-rako ekarri zituzten aurtxo talde ba-tekin, ikastolatan darabiltzen era-kusketari buruz, azalpen batzuek egin zizkigun Feli andereñoak. Es-kola, sendi edo familiaren jarraitze bat izan bear dula ondo bidez, era-kutsi zigun andereñoak eta giro or-tatik bat-batean ateratzek gazte-txoei lekarzikieken kalteak ere bai. Izan ere, irakasleak aurtxoan iz-kuntz eta oiturak ontzat artzen ez dituala ta ainbeste ta ainbeste ume nundik dabilzan ta zer esaten du-nenik ez dakitela ezitzea, bidezko al-da? Nere garaietan gertatzen zi-tzaiguna det gogoan. Maixu ona, oso saiatua genduan guk, bañan euskera tutik etzekiana ta ikasi ere nai etzuana. Ta umetxoak gure izkeran mintza ez gindezen erazuntxo bat ezarri oi zigun zelatari. Zigor bidu-rrez ikasi bai, bañan loritoen antze-ra, zer esaten genduan ez-genekiela geienean. Nola jakingo genduan ba? Ara, eskolatik etxerakoan «astala pasa bien» esanez agurtzen nuan nik maixua, azizake izanda ere. Eskola-tik iritzekoan abesten genduan abesti batean berriz «sin quederse por las calles ni a reñir no a dispu-tar» esan ordez, *arre niña bi puzkar*

(8'garren orrialdean jarraitzen du)

Zeruko Argia

Zuzendaria:
JOSE IGNAZIO GABILONDO
PUJOL

Naparroko-Kantauriko ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua

(Carlos III, 22. Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22. Telf. 26666

ARPIDE-SARIA:

Urtekoa ... 190 pta.
Atzerrian ... 265 "

Aidez artu nai bada, galdetu.

Erakusbide ederra Aiuntamentuentzako

Errenderi'ko Erriko Etxea bere gastu berrien agiri bat antolatzen ari da, erriko pamilya guzietan zabaltzeko. Kontuak garbi, zeatz eta zuzen ematen ditu agiri orretan. Eta orren berri emateko orriak utsean zabalduko ditu etxetan.

Asmo ori ondo baiño obeto iristen zaigu; ezaipada eguneroko kontua erriko agintariak bere gastuen berri erriarrei ematea. Erriaren dirua darabilte Aiuntamentuak eta bidezkoa da diru ori nola darabilten erriari adieraztea.

Gastu oien zerrendetan or daude, bere langille ta arduradunen gastua, baita lanerako erabiltzen dan gai guziena ere. Orrez gainera agiri ortan datoz zerga edo impuestu zuzen eta saietsekoak, Gobernu ta Diputazioaren aldetik datozkion laguntzak eta beste asko. Txalo aundiak merezi ditu Errenderi'ko Aiuntamentuak artu duan neke onengatik. Ta beste batek ere, bide au artu ote-duan jakin degu: Ataun'go Aiuntamentuak, alegia. Onek berri zeatzagoak batu ditu, inolaz ere; baiña erri biak ez tira berdiñak beren bizilagunen aldetik, eta Ataun'go Erriko Etxeak egin duana, ez da beste zenbait errietan egiten erreza.

Ataun'en, beren gastuen kontuak garbitu ondoren, nai duten guziekin billerak egin dituzte. Billera auetan erriko alkate ta kontzejalak erriko arazorik arduratsuenetako argi-bideak eskeiñi dituzte. Lenbiziko egunean, Jakintza-saillari buruz itzegin zan. Bigarren egunean, Mendi ta Erriko Lanak artu ziran itz-gai. Eta irugarren egunean, erriko diru-arduraren berri eman zuten.

Billera oietan gorabera guziak arrotu ziran. Edozeiñek eska zitzaiekan kontu guzien garbiketak. Eta errikoak eroso arkitu dute beren arteko lan bearrezkoenak zeintzuk diran esateko aukera. Eska-ala ematen zieten kontu guzien berri. Aiuntamentu osoa inguratu zan batzarretara. Erri osoa agertu zan Erriko Etxera; agintariak jarri bai-zizkien bear ziran beribil guziak, biltzeko.

Jakin degunez, erria oso pozik atera da billera oietatik, eta oietan egin dan lanagatik.

Ain zailla izango al-litzake Ataun'en egin dana Errenderi'n eta beste errietan egitea?

Erri aundiagoetan ezingo da, noski, erri osoa billerazi; baiña batzarretan bere asmo ta iritziak ager ditzan.

Orrelako bat urtean bein, mesede aundikoa genduke gure errientzako. Edo-ta orri batzuetan jakin-arazi litezke erriko arazorik nagusienak eta orri oietan ere, jarri ditezke erriar onen eta aren garbitasunak eta okerren aitamena. Beste bideren batzuek ere, izango dira, noski.

Emen esan nai deguna, au da: bi erri oiek egundoko erakusbide ederra eman digutela, beste errietan ere beste ainbeste egin dezaten. Saia bitez, ba, gure Erriko Etxeak, izen onen jabe izaten, eta beren artu-emanen berriak erriari ematen.

Onela agintari ta errien arteko lokarriak estuagoak eta lagun-girokoak egingo dira. Ta guzior onerako izango da gai auetan gauzak argi-argitan jartzea.

A r a n g u r e n

Don Juan Aranguren, apaiz agurgarri eta biotz mami adixkideari ezkeiñi nai nioke artikulo auxa.

Aranguren apaiza, Aita Aranguren prantziskano izlari ospetsuaren anaia da. Euskaltzale purrukatua. Gai-xorik egonda Donostiko Hospitallean, eta bein bakarrik joan nintzaion bixitatza. Igande goiz bat zan eta egin genduan jardunaldi luzea. Bere anaia prantzizkotarra ondoan zegoan.

Gerra aurretik euskera alde makiñabat lan egindako gizona Don Juan Aranguren. Oso oker ez ba nabill gerrak Andoain-en arrapatu zuan.

Ameriketan ibilli zan. Nevada eta Kalifornia-ko artzai euskaldunak bixitatzen ere izan zan. Bere bizitza latzaren berri ondo zekien.

Gero Habana-n urte asko pasatu zituan. Gaur agintari dagon Castro aurretik, Kuba-n gauzak zeuden bezela zeuden orduan ere, eta izututa iges egin zuan, bere biotzko lagun zan apaiz bati, Batista-ren poliziak eman zioten eriotza bildurgarria ikusi zuanian. Apaiz au Santander-kua zan. Eta zaarra oso.

Makiñabat aldez kontatu izan dit Aranguren-ek pasazo auxa. Nola bein baten ots egin zioten Hospitalera, eta izara bat kendurik, oe batian zegoan gorputz bat nola erakutsi zioten itzik esan gabe...

Inork ere etzuan izan une artan itz bat ere esateko ausardirik. Gorputz ura alderdi guzitatik mallatuta zegoan, itxurarik gabe. Baiño berialaxe ezagutu zuan Aranguren-ek apaiz zar ura. Bere laguna zan, eta inondik ere errurik etzuana. ¡Erruaren izpik ere ezi...

Baita askar-asko don Juan Aranguren-ek bear ziranak egin, bere Euskalerri maiera bueltatzeko.

Begiramen aundia diot nik Don Juan-i.

Gaitzak eman ziranian, berak egin zituan zuzemenak Diputazio eta Gipuzkoako Kaja Aorros euskerazko irratiaioak segi zezaten.

Nik nabaitzen nion oso aurretik, nai ez nuben zer-bait oso gogorra zetorki dala, eta irratsaio lanak ar-reraturata neuzkan. Gutxinaz, bi edo iru illabeteko lanak bai.

Urrillak amabost, larunbat arratsaldian ill zorian ne-goan. Nik badakit astelen goizean Don Fausto Arozena-ri Diputaziora dei egin da nere lan-maiaren kutxatilla guztiyak aztertu eta radio paperak argitzen saiatu zala. Eta baita billatu ere. Berari graziyak batez ere, irrat-saioak jarraitu zuten.

Ez daki asko Don Juan-ek nola estimatu nion ardu-ra ori. Makiñabat bixita egin zizkidan Hospitallean.

Ixaka Lopez-Mendizabal, tolosar jaun agurgarriak ere Don Juan-en bixitaren berri izan du. Zenbat aldiz joan ote da Don Juan, Ixaka-ren Donosti-ko etxe bizitzara, Sancho el Sabio-ko Abenidan?

Zergaitik esaten ditudan gauz oek guztiak? Berialaxe jakingo du irakurleak. Kuba-tik etorri ezkerro Don Juan, Donostia-n bizi izandu da. Baiño orain bere gaitzak beartuta, Urretxu-ra, bere arreban etxera erretira-tu da. Legazpi-ko bidean, Vascongada-tako tren bide-aren pasonibela igarota, oso gertuan dagon etxe batean du bizitza.

Zumarraga, Urretxu eta Legazpi-ko euskaltzaleak auxa eskatu nai nieke. Don Juan Aranguren, apaiz agurgarri eta euskaltzale biozkorra ez dezatela aaztu. Noiz-benka bederik bixitatu dezatela...

Jose de ARTECHE

ANTZERTI - GAIZ

Ez gaitezen izan muzin

Erbestean ez ezik gure artean ere Teatro kontuan kontentagaitz askotxo dago. Euskal-antzertiari buruz ari geranean oso iritzi ezberdin eta elkarren kontrakoak entzuten dira.

Ez da batere arrigarri. Gauzak nundik eta nola begiratzan diran zer esan aundia bait du! Batzuentzat pozgarri dana beste asko asarre jartzen ditu. Au ez dago ondo. Lagun urkoaren asmoak gure gogoko ez baditugu ere aren iritzian errespetatzen ikas dezagun bederik. Ez gaitezen izan neurritz gain muzin... Nere irudiko... Donostia'n santo Tomas egunez emandako «Beorra'ren osti-koa» ez da norbaitek esan duan bezin nardagarri ta ezereza... Jaun orren iritziaren aurka, asarrerik gabe eta nere ezjakinari baimena eskatuaz, orrelako komeritxoak onuragarri dirala esango nuke... Publiko jendeari galdegin bestela...

Teatroa ez da banaka batzuek uste duten arazoa bakarrik masail asko ditu ta guziak gogoan artzekoak dira. Besteen arrazoiak ez dira bazterrean uztekoak. Zer dan atzerakoi eta zer dan aurrerakoi jakitea gauza da eta ez da erreze erabakitzen.

Aurrerazalea, Teatroan eta nun nai ez da noski, beti bere ortan geldirik dagona; baiñan ezta eroaldi'ta nabarmenkerian irrikiz dabillena. Ez da nere asmoa eztabaidan sartzekoa ta are gutxiago persona ezagun ta adiskide maiteen inguruan.

Eginkizunik nagusiena bai gure Literatu, euskal jakintza ta kultur, nere uestez, alik eta jende gei-ena gureganatzea, da; irakurleak ugaritzea. Eta are geiago oraindik euskal teatroan jendea antzezkizunetara ekararaztea jendetza hori ezi ta publiko ikasi kezkatu ta adimentsu biurtu dedin. Bere laguntza ta berotasunaz bakarrik gure Teatroa indartu ta obetu dezakegu.

Aztu gabe, ordea, Teatroa ez dala «absoluto» bat. Teatroak soilik ez dituala gure problemak erabaki ta zurituko. Orretarako teatroa bide zigor bat izan ditek: baiñan ez ba-karra ta ez azkena.

Irakurleak, gai ortaz argitasun zenbait ematearren, noizik beinka. J. I. teatro izpi batzuek azaltzen joango natzaie.

Ez beldur izan gazteak! Ez dira Aristoteles'en denborakokoak, orain modan dagon Bertold Bredt'erenak baizik.

ORGANON TXIKI deritzan bere teatro idaz-lanetik artuak.

77 puska dituan liburotxotik alik

eta errezen eta txukunen zenbaitzuek euskeratu ditut eta zatika emen dijoazkitzute:

1. Teatroa, gizopzezkoai gertatu ala sortu lezaizkioken irudi bizien errepresentazioan datura, jolas bidez, dibersioz arturik ordea.

Au da beintzat guk uste duguna idaz-lan ontan teatroaz diardugunean naiz teatro berri ta naiz zaar izan.

2. Uste au geiago zabaltzeko, bertan gizon eta Jainkoen arteko gertakizunak sar ditezke. Baiñan, nola nai gure asmoa ez dan ezkerro arau soil batzuek agertzea besterik aiek bazterrean utziko ditugu. Eta zabaltze hori ontzat artuko ba'genu ere, Teatro dalakoaren arlorik nagusiena beti dibersio ta jolas-bide izatea litzake; Teatroarentzat arki izan dugun arlorik leñargiena orixe bait-da.

3. Teatroaren eginkizuna beste arte-lan guziena bezela beti jendea diberti araztea izan da. Onek ematen dio bere omen berezia. Ez du besterik bear jolas-bide izatea baizik.

Au nai ta naiezkoa zaio ordea. Ez genduke goragoko mallan jarriko moral ta zillegiagoren merkatu biurtuko ba'genu ere.

Ala baledi lan emango liguke ez gutxiestea, ezen hori gertatuko bait litzake moral dalakoak jendea jolas araziko ez ba'lu: eta ain zuzen zentzuak jolas arazi (onela morala irabazten aterako bait litzake).

Teatroaren xedea ez luke izan bear, ezta ere, onako edo alako zer-bait irakastea; alegia gorputz ala ispirituaren ibilli atsegiñak baño gauza protxuzkoagoak irakastea...

Teatroa gauza debalde (doarik) datorrena izan bear luke, alperrikako lan orretarako bizi gerala airtortzen baldin ba dugu. Jolas-bide ta dibersioak ezerk baño justifikazio gutxiago bear bait du.

Gaurkoz, gai ontaz aski dugulakoan nago.

Urrena, Brecht'eren «Organon Txiki» orren beste doñu batzuek aizatzen joango gaituzu, gure teatrozale gazteak sor-gor ez ba dira entzun ditzaten.

IBALAN

EUSKERA TA «SALA DE FIESTAS»

Abendu'ko 22 gn. Bilbo'ko sala de fiestas oneneta-riko batera joan bear izan neban, eta poz aundia artu neban bertan entzun eta ikusi nebanagaz. Ez da ba pozgarria euskera entzutea olako toki batean? Festa toki au bete beterik egoan eta bertako konjuntua "Los Daikiris", oso ona, euskeraz abestuten soñu modernoak eta gazte talde aundi bat dantzatuten. Lenengoz ikusten neban au, ta egia esateko poz-dardara bat artu neban, gure euskera maiteak pausu aundi bat aurrera emonda ikusiaz. Ala, ez-ete-da euskera olako toki batean lenengoz sartutea erdera, prantzes, ingles, aleman, ta beste asko izkuntz edo idioma parean?

Nik euskera toki guztietan erabilli daitela gura dot. Izkuntz edo idioma biziia izatea gura badogu alde guztietan euskera egin bear da. Ez bakarrik etxe barruan edo mendi tontorrean, baita kalean, teatroan, ziñean, eta zegaitik ez? sala de fiestas'etan be.

Ni dantzale aundi bat ez izan arren, lantzean bein, olako toki baten batera bai joaten naz, eta bertan min artuten neban erdera, prantzes, ingles, entzuten dantza-

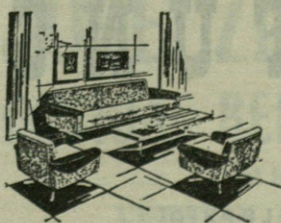
tu bear. Sarritan itaunduten neban nere buruari: Noiz izango da eguna olako sala de fiestas'etan euskera entzutea? Asko urte, baleiteke amabi edo geyago, itxaron bear izan dot nere aspaldiko asmo onek beteta ikusteko, baiña, zori onez, egun ori askenean eldu da.

Nere uestez onetan asko zor dogu Cinsa ta "Ez dok amairu" tandeari. Bi onek, bilbotar lenengoak, gipuzkoar besteak, gogor lan egin dabe soñu zar eta modernoaren alde. Arek, Cinsa'k diskoaren bitartez (orain egingo dabe bat konjuntua "Los Daikiris"ekin), baita konziertoak montatuaz, eta batez be "Euskal Abestiaren Jaialdiakaz" eta "Ez dok amairu"koak euren konziertoaren bitartez.

"Seis Estrellas'eko" "Los Daikiris'en" egiña beste festa salaetako konjuntuoak be jarraitu bear eben. Baiña alan ta guztiz be poztu gaitezkan euskaldunak, badaukogu ta toki bat nun dantzatu gure euskera maitea entzuten.

JOSEBA MARIA GEREÑO

GIPUZKOA'RAKO ESKEINTZA BEREZIA !!

"IRUKOITZ (Tresillo)
EKINTZA"

IRUKOITZAK ETA SOFA-OGEAK

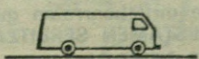
2.100'tik asita 31.840 pezetarañiñokoak
—60 eredu ta motakoak aukeratzeko—

Entzun!! Pezeta merkatu baiño lenoko prezio beragokoak lenean eskeintzen ditugu.

Ordaintzeko epe luzeak ematen dira.

Errietara UTSEAN eramango dira erositakoak.

Donosti'rako joan-etorria bi pertsonentzat gerok ordainduko degu.

Amuebladora Comercial Hispania

DONOSTIA'n:
Moraza, 14

IRUN'en:
San Marcial, 12

BERTSOLARIEN EGUNA

Aurten:

UZTAPIDERI
OMENALDIA

UZTAPIDE - XALBADOR
LOPATEGI - MITXELENA
LAZKAO-TXIKI - AROZAMENA
LASARTE - AZPILLAGA
AGIRRE - LIZASO (Azpeltikoa)

Aurkeztzalle: BASARRI

OARRAK: Jaialdi au urtero egiteko asmoa danez, antzokiko sarreran txartel batzuek emango dira, erriaren iritzira, datorren urtean omenaldi auzer bersolari egin bear zaion erabakitzeko.

Antzokiko saioa bukatu ondoren, eta bertsolari guziak maikide diralarik, Donostia zaarreko ostaru batean bazkari bat antolatuko da; bazkari ontara joateko txartelak C. A. T'en jaso ditezke.

Jaialdi Astoria antzokian izango da, ilbeltzaren 21'an, goizeko 11'30'tan.

Alkar - izketa bat KATOLIKO IZATEA

MIRET MAGDALENA

Urte zar eguna, il berri dan 1967'ko urtean. Egoaldia, nola edo alakoa. Illun lodia. Aize eta ebi otza nasturik. Napar aldetik, mendiak elurrez zuri-turik daude. Erreka, gañezka eta laister, azia dator. Bildur naiz, gaur illu-nean, buzi estua pasatzeko.

Alaz guztiz ere, zer esana badet eta jakin-naia bultz egiten dit. Baran-diaran Joxe Miguel Jaunari ikustaldi bat egitea erabaki det. Egun erokia eta ez.

Gure arteko jardun edo alkar-izketa motxa, baño mamitsua izan zala uste det.

Bi galdera berari. Azkenean nere iritxia.

Erligio buruz, zer diozu, Euskal-errizaz, galdetu nion? Gauza agiria da, erantzun zian, kalte aundia eginda dago. Garbi ikusten da. Gure antziñako erligioa beraka dator eta aguro».

Ortan gaude gu ere. Baño, gauza guztiak bezela, Erligioaren aulaldi edo berakada orrek badu izateko arrazoia. Zergatik ote da? galdetu nion berriz.

J. M. B'en erantzuna. Orain arte, mundua jaio dan gizonak, Erligioaren argian bilduta billatu du, berak ezer asko egin gabe. Aotik aora, oituraren-endarrez, mundua erlijiosoa azaldu zaio.

Beragatik, gauza guztiak, erlijioa oroitu eraziten zioten gizonari. Baño, mundu edo oñarri ura bi puska egin da, eta, orra, erlijioa goitik bera dator.

Urte gutxi barruan, gure erri, pamili eta giza-artetan, mundu berri bat zearo sartu da, erlijioaren estalpe edo babesik gabe.

Ez da ba arritzeko gauza, gizona mundu berri ortan erlijiorik gabe bizi balin bada.

Berak dionez, liburu eta jakintsu Jainko-ukatzalleak ba dute beren eran-tzupena, Erligioari atz egiten. Bai. Baño, geroztiko, bigarrenko erantzupena.

Nik ere, nere aldetik, azaldu nai izan nuan nere iritxi apala.

Ez giñen alkartu gai ontan.

Orra emen itz gutxitan.

Gaurko gizonak, lenengo aldiz, ezperientzi ikaragarri bat egiteko dagola, uste det nik.

Gizonak ezperietzi-bidez jakin nai du nolaz eratu bere bizitza osoa, Jainko-gabe.

Alde batetik, ez dago gaizki, gizona, abere artean, buru gorrena bait da.

Ikuskizun dagon gauza. Baño, ezperientzi ori egiten badu gizonak, ezin liteke esan erlijio biderik ez dula argituko.

Munduan dagon gizona, bere izatez irikia da eta ez berez Jainko-ukat zallea.

Gogoan det zer dion M. Heidegger, ospatsuak: «—Gizona betik Jaun-goikoaren inguruan bizi da».

Baite ere, ezarri nai diot nik-Jainko gabe, egiten dan munduan.

PASATAR JOXE

Egun auetan, Madrill'en eta beste erriburu batzuetan agirian dabil pelikula gizakoi bat: «Un hombre para la eternidad» du izena ta Tomas Moro du bere aurreneko lekua artzen duana.

Or ikusten da garbi, gizonaren eragiñak nolako indarra duan, egongo ta azpiratze guzien kontra jaitzeko. Gure barneko indar onek jasotzen gaitu giza-mailla arruntetik gora jokatzeke. Nola eztakigula, Kondairako gizon eta giza-guren egiten gera onela.

Nik, itzegiten naiz idazten dedan bakoitzean—, sarri au esan izan det: Katoliko izatea, munduko neurri zabala artzea bezela dala; ta au iristeko gure kontzientziaren eske guzietara zintzo agertzen alegindu bear degula.

Bere okerrrik gabe, gaitz egin aizan eta egiten ez duana, Gaixo ta aulen alde jokatzen duana, inguruan oztasuna jasorik. Bere kontzientziaren aldeko burrukan jaitkitzen dana. Karidade-billeratan gexa egon bearrean, jendearen artean sartu ta erriaren korapillo ta zuzendu bearretan saiatzen dana. Gizartea guzientzat eta guzien onerako zuzentzen alegintzen dana, gutxi batzuen onari lagundu gabe. Bera ondo bizi dalako Jaungoikoari eskerrak emen bearrean, ixildu ta beste asko zein gaizki bizi diran gogoratzen dana... Oiek guziak Tomas Moro'ren gisakoak dira: txikiak, agian, aren aldean; kristau txartzat joak, nunbait; ardi narrudun sinisgabetzat artuak, agian; baiña ala ere, geroko gizon zuzenagan sinisten dutenak, eta beren aldetik al-duten guzia egiten dutenak, gizon obe ori lenbailen sortu dedin.

Gure Jaungoikoa, Jose Manzana Aitak dionez), gizon-arpegia duan Jaungoikoa da, beraz. Orregatik, gizon au ain atzeratua agertzen zanean, ain azigabea zegoanean, etzan askoren gogoko; aren arpegiak Jainkoaren antzik ezaizuan ematen. Gizon aurreratuak ezin zuten onartu, ain azpiratua ta kaxkarra agiri zan gizadia.

Kristau guziok, gere alegiñean lan berrirako prestatzen geranean. Oste-ra, orduan bai. Orduan, gizon gor-tu oien arpegietan, Jainkoaren antza arkituko dute, ta Kristau aurreratuaren taldeak arrazoi biderik onena eskeiñiko digu gure Erligioaren alde.

Orduan eztegu Jainkoagatik gizonaren aurka jokatuko; ezta gizonagatik ere, —gaur egiten dan bezela— eztegu Jainkoaren kontra jokatuko.

(TRIUNFO'TIK ARTUA)

Albistarien gizarte aldeko lana

Ecclesia'k Anjel Herrera, Karde-nal jaunaren lan bat dakarkigu. Lan onen gaia, egunerokoen gizarte al-deko ekingia izan da. Garbi ta zo-rratz agertzen ditu gai onen gora-berak.

"Albistari batek iritzi zuzeneko papera izateko —dio Herrera Karde-nalak—, askatasuna bear-bearrez-koa du. Bere buru-jabe izatea nai ta naiezkoa du albistariak, gerta-eren egia alde guzietara zabaltze-ko".

"Naiz-ta Gobernuaren iritzikoa ez izan, albistari bakoitzak eskubide osoa du bere gertaeren iruzkin edo komentarioak jartzeko".

"Albistariak, ordea, egia izkuta-tu, naiz gezurra egitzat saldu egiten duan bakoitzean, bere egitekoa sal-du egiten du era txarrean. Egiari be-giratu bearrean, norbaitzuen irabazi ta interesei begiratzen dionean, oker dijoa. Albistariak bere irakurleen onari begiratu bear dio, noski. Ta onela jokatzerakoan, Gobernuaren iritzia kontrako iritzia onar-tzen ba-ditu ere, zuzen ari da ta be-re gizarte-lana ta laguntza egoki da-ma".

"Gaurko egunean, zensura dela-koa baiño okerragoak diran eragi-ñak sortu dira askatasuna gal-eraz-teko berri-emailleei. Gobernuaren eskuetan dauden irrati, telebista eta paperetatik, azpian aundia egin da-kioko edozein iritziri".

"Naziorik aurreratuenetan, agiri-ko deadarrak eta asarreak agertzen

dira onelako berri-ta iduri eskura-tuen bidez egiten dan lanaren kon-tra. Nai danari zabaleria aundiagoa eman, nai eztana ixildu ta abar... Onela eragiten zaio erriaren eta ira-kurlearen buruei alde batera naiz bestera".

"Baiña berri-emailleak eta perio-dikoetako idazleak, irakurlearekiko beste jokaera bat onartu bear du. Bien arteko artu-emanaz askoz giza-koia goa, jatorragoa ta begirapenez-koa izan bear du. Eta Gobernu gu-ziak arretaz babestu bear dute al-bistaritza ori. Izate-Eskubideak es-katzen duan bezela".

Eliz-Batzarrak garbi adierazi ditu gauza bi: Albistarien askatasun bi-dezkoa ta Albistari Katolikuen bizi legezkia. Askatasunari dagokion al-detik au dio: Gobernuak albistarien askatasuna aldeztu ta sendotu egin bearra duala. Askatasun au bearrez-koa baitzaio gaurko gizarteari bere etorkizunerako bear baitu, berrien egia zintzo ta zeatz jakitea, erriaren onari dagokion bidetik jokatzeke".

"Albistari Katolikoei buruz, auek ugaltu ta sendotu egin bear dirala adierazten du. Auek izango baitira berriak egiz, zeatz eta zuzen erri-ari emateko biderik egokienak, ba-tez ere Elizako gauzetan". "Albista-rien askatasuna eta berriak garbi emateko eskubidea, bereberek dituzte gizonaren izateak. Eta eskubide au ontzat ematen du Eliz-Batzarrak. Oiek ere saiatzeko esaten digu, al-bistari katolikoei aize emateko".

CAJA LABORAL POPULAR

(LAN KUTXA ERRIKOIA)

— DIRU - PRESTAKETA ELKARTEA —

Ourrezki kutxa onen laguntzak: — gizarte-saillean
— diruketa-saillean
— lantegi-zuzendaritza saillean

ZUK AURRERATUTAKO DIRUAREN BIDEZ, LANGILLE ASKORI, BERE LAN-SARI
PREMITIK IRTETZEKO BIDEA SORTUKO DIEGU.

Laguntza ezin obeak, etekin eta irabazirik aundienak eta illeroko sari ederrak
eskeintzen ditugu.

Gure landolak erri auetan idikiak dauzkagu:

Mondragoi	Oñati	Bergara	Legazpia
Aretxabaleta	Ormaiztegui	Altsasua	Irun
Elorrio	Beasain	Eibar	Durango
Barakaldo	Gernika	Tolosa	Amorebieta
Ondarroa	Zumarraga	Pasai San Pedro	Azpeitia
Andoain	Elgoibar	Errederi	Ernani
Plazentzi-Soraluze	Markina	Gazteiz	Zarautz
		Bilbo	Sestao

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN
MAKINAK:

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

Europa'ko aurreraldeuni'k onenak, amengo
nekazariarentzat.

ADI TA OROI EZAZU

F U N C O R

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya 114

1.896

1.968

GIPUZKOA'KO PROBINTZI ERATETXEA
(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure
«PRESTAMEN SERBITZARITZA»z (Servicio de Préstamos)
balia zaitez

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakinbidean jarri zaitez Donostia'ko gure
7 ofizinetan eta Probintziako 59 sukursaletan

HERRIAK ETA GIZONAK

nazio-arreko-unea

Elezio urtea Estatu Batuetan

RIKARDO ARREGI

Azaroaren bigarren asteartean Estatu Batuetan botua eman lezatekenak naziaren lehendakaria aukeratu behar duten konpromisarioak autatuko dituzte. Oiekin batera senatore mordoska bat eta Kongreso'ko diputadu guztiak. Estatu Batuetako politikarientzat, beraz, une inportantea.

Estatu Batuak munduko indartsuenak eta aberatsenak diranez nazio guztientzat inportantzi aundia du bertan gertatutako guztiak. Estatu Batuetan elezietarako urtea danez bertako politika guztia gertaera orren mendean jarria egongo da.

Politika utsaren aldetik ez dira oraindikan gauzak garbi azaltzen. Oitura da lehendakaritzan dagoenak lehendakari izaten jarraitu nahi izatea, ahal izan ezker gutxienez. Izan ere, legeak dionez, bi lehendakari-aldi bakarrik dira gizon berdiak egin ditzazkenak eten-gabe. Johnson lehendakariak orain bukatzen du bere lehendabaziko aldia. Printzipioz bere partiduak, demokrata izenekoak, lehendakariak bere arrazoien artean, Johnson lehendakariak Vietnam'en daramakin politikari kontra egitea, Vietnam'era benetako

pakea ekartzea. Ba daki senatore onek ez duela probabili- aukeraturiko du. Ba dira ordea partidu ortan bertan kezka- tuak daudenak Johnson politikan eta batez ere Vietnam'eko elezio aurretik aldaketa onuragarriak eaditsi ez badu, gerta ditekela elezioak galtzea, ez lehendakaritza bakarrik, diputadu ta senatore asko ere bai.

Orregatik saiaketa batzuek egin dituzte demokrata partiduko politikagille batzuek Johnson lehendakaritzatik uxazeko. Batetik, ezkertiar berriak, bere lehendakariak aproposa presentatzea gerta ditekete. Bestetik, oraingo, partiduaren barruan egin den ensaiurik aundiena Mac Carthy senatorearena da. Jakiña danez Estatu Batuetako zenbait estadietan partiduaren barruan, nahi duenak, ensaia dezake lehendakariak izateko partiduak egingo duen Biltzar- rarako bere izena aurrez aurre jartzea. Elezio-aurreak dirala esan ditekete. Ontan sartua da Mac Carthy senatorea. dade aundiegirik bere ahalegiñ auetan. Orregatik beste batzuek pentsatu dute Robert Kennedy'ren lanak egiten ari dela, oni lurra prestatzen. Onek 1972'gn. izango diran elezioak izango dirala egokienak bera lehendakaritzara irix-

teko uste du ta oraingo ez du asmorik aurtengotan bere alde burruka egiteko. Era guztietara, nere ustez, puntu asko galtzen ari da, dirudielako bere onerako bakarrik egiten duela lana eta ez zaiola ajolik nazioaren prolemak dirala ta. Beñepeiñ auek bigarren maila batera pasatzen dirala.

Beste partiduan, errepublikazaleetan, oraingo Michi- gan'eko gobernadoreak bakarrik esan du lehendakariak izateko asmoa duenik. Onek ere Vietnam'eko pakea eskatzen eta ortarako prest dago lehendabizi bonbardeoak ixildu behar dirala onartzeko.

Wallace, Alamaba'ko gobernadore razista izandakoa, ere lehendakariak izateko asmoetan dabill, baiñan ez du oraindikan ezer konkreturik esan.

Gauza, beraz, ez dago oraindikan batere garbi. Pasako dira illabete batzuek azaroako elezioetarako jendea nola prestatzen den eta burruka zertan jartzen den garbi ikus- teko. Oraingo auek ibillaldi luze baten lehendabiziko pau- soak besterik ez dira.

Dinamarka desbaliatzearen ondorenean

TOMAS LEIARISTI

Eskandinabia guztian dira indartsuak sozialdemokrata partiduak. Finlandia'n, Suede'n, Norvege'n eta Dinamar- ka'n, nazioaren bizitza politikoa oien inguruan dabill. Tra- dizio aundiko partiduak dira. Zenbaitek adibide ta ere- dutzat artzen dituzte. Ba dira kasikan ogei ta amar urte aginte politikoaren jabe dirala. Ala ere zenbait aldaketa gertatzen asiak dira.

Lehendabizi Norvege'ko sozialdemokrata orain bi urte elezioak galdu zituzten ta orregatik oposiziora pasa burges partidua koalizioko partidua osatu zutenean. Suede'ko so- zialdemokrata partidua ere datozten elezioetan maiori osoa galtzeko arriskuan dagoela danak dioten gauza ta. Finlan- dia'koak komunista partiduekin gobernatzen ari dira.

Dinamarka'n berriz azkeneko elezioetan sozialdemokra-

tak zeukaten maiori osoa galdu zuten. Ala ere bestelako gobernurik posible ez zelako izan, minoritarioak izan arren, gobernu osatu zutenak sozialdemokrata izan ziran. Orta- rako sozialista herrikoien laguntza izan dute. Auek sozia- lista ezkertiarak dira. Bere buruzagia partidurik ateratako bat da. Bat batean, azkeneko elezioetan botu asko berega- natu zituzten eta ogei ta bi diputadu izatera iritxi ziran. Bretaiña Aundiak libra desbaliatu zuanean Dinamarka bes- te orrenbeste egin beharrean gertatu zen. Elkarrekiko Mer- katuaren arazoak garrantzi aundikoak dira Dinamarka'ren- tzat. Nekazaritza da Dinamarka'ren aberastasunik aundie- na. Bere produtoen salbentari aundiena Elkarrekiko Mer- katuaren esi estadietan dute. Bestaldetik Dinamarka'ko ekonomia ingelesarekin lotua dago. Orregatik Erreinu Ba- tuak bere dirua desgaliatu zuanean Dinamarka'k berea des-

baliatu beste erremediorik ez zuen izan. Bretaiña Aundia'ri emandako ezezkua Dinamarka'rentzat ere ezezkoan biurtu zen. Orregatik bere ekonomia ordenan jarri beharrean ar- kitu ziran.

Ekonomia ordenanjarri behar orrek gobernu neurri gogor batzuek artzera behartu zuen. Ortarako austeridade astun batean sartzeko erabakia artu zuen gobernuak.

Gobernuak asmo oiek Parlamentuan proposatu zitue- nean, ortarako egin zen botazioan ez zuen erdietsi maioria ateratzerik eta dimisioa presentatu zuen. Orregatik, lais- ter, elezioak izango dira Dinamarka'n, ea gobernu maiori- tario bat aukeratzten duten danesak.

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

HERNANI, 4

URTIETAN LAN OIETAN OITUA
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Getaria, 10 - Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN
GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ES-
NE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAIÑA, GURIÑA TA
ABAR. - EGUNDO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI
AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNE-
KIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA.

GURELESA

ECHABE

ETXABE'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 24

ZARAUTZ

BERTSO-BERRIAK

—1—

Odoletan itota
il da urte zarra,
gutxi egiñan damuz
erretxin xamarra;
Ixuriz guregana
on ainbeste txarra
bazterretan utzi du
mixeri, negarra,
alare «Pakea» zun
azken deadarra.

—2—

Gazteak artu zarrak
purrutan utzia,
Pakea edo guda,
or dago auzia!
Oren sarrera ere
ain da itxusia,
indarrean oinpetu
nai luke guzia...
maltzur maltzur alare
«Pake» irrintzia.

—3—

Lurran lau aldetatik
gorroto ujola,
gure negarregatik
zeñi bost ajola?
Lengo gisan indarra
legetzat dagola
alare irrintzia
«Pakea» diola,
bitartean ibaika
gizonen odola.

—4—

Bazferrik gelaetan
su-burnia euri,
alperrik errastuaz
makiñabat uri.
Eskubiderik gabe
odola ixuri;
gallentzen diranean,
gezurra dirudi!
«Pakea» nai dutela
irrintzika, txuri.

—5—

Danak armaz beteta,
azer albisteak!
maitatzen gerantzotat
ez al da tritxia?
Alkar maitasunari
bideak ixtea;
danak «Pakea» nai-ta
ezin irixtea,
egitan dabilzanik
zail da sinistea.

—6—

Bata-besteak iltzen,
moztu ta ebaki,
ezker eta eskubi
«pakean» aitzaki.
Ainbat iritzitatik

nola erabaki?
egia nun dabillen
jendeak eztaki,
au Jainkoa bezela
bakarra izaki.

—7—

Gaurko naspillak ez nau
batere arritzen,
bakoitzari berea
etzaio utzitzen.
«Pakea» nola jarri
gurekin bizitzen
danak beren morroitzat
badute jarritzen?
zail da bi nagusiri
batera serbitzen.

—8—

«Pakea» ta «Pakea»
dabil karraxia,
nundik asi ez jakin,
ain dago nasia!
Onez bukatu nairik
txarrean asia,
baña nola iritxi
olako grazia?
ezpaitu iñork bere
naurriko jantzia!

—9—

Illunpe ontan, orra,
Aurtxo bat kuttuna,
«Pakea» eman nairik
etorri zalguna.
Bonba gaitzirik gabe,
apal da leguna;
mundu naiak utzita,
txikien laguna,
bere armik onena
alkar maitasuna.

—10—

Ona pake-bidea
geronen eskuan,
jartzen digun eskeintza
maitasunezkuak.
Katerik lotu gabe
iñoren lepuan,
beude arma txar eta
legeak txokuan,
alkar maitetasuna
bizi dan lekuan.

—11—

Anai geran ezker
maitatu gaitean,
txuri, beltz eta ori,
famili batean.
Emengo naigabe ta
negarren artean
alkar lagunduz gure
mundo arlotean,
orduante biziko
giñake pakean!

 ATANO
Donosti

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

 Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo,
Gijon, Iruña, Bilbo eta Gaztelz'era.

Astean iru aldiz:

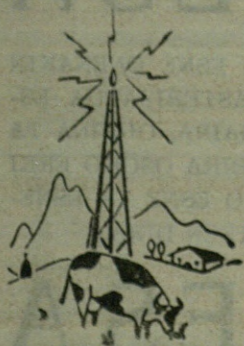
Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

 Banen baneko azyiak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

 Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

 Torelavega'ko Perira Joan
etorriak.

NERE BORDATXOTIK

Basarri

Danetik zerbait, baña danen
gustorik egin ezin sekula.
Orañarteko iñork eztu egin,
eta nik nola egingo det bada!

Batzuri gai klase batzuk gus-
tatzen zaizkie; beste batzuri oso
desberdiñak.

Onetzaz gañera, egunero ida-
tzi bearrak ba-ditu bere istilluak.
Nik eztet izaten orrazketan ibil-
tzeko astirik eta denborik.

Eta «borradorerik» egiteko ere.

Makina zarraren aurrean jarri,
ta or dijao ganbarak agintzen di-
dana.

Nik, nere ezerezean, erria det
gogoan.

Ba-dakit gure erriak, erri xeak,
nola pentsatzen dun; ba-dakit zer
zaion gogozko, ta zer ez ain go-
gozko.

Gipuzkoa'ko azken baserrian
jaio nintzan. Nere arrotasunik
aundiña, erritarretan errikoien-
tako izatea da.

Ez naiz gai goi mallak arrapa-
tzeko. Gai banintz ere, erriarekin
batera egingo nuke egan.

Beste gañontzekoa, gaur gaur
bezela, denbora galtzea dala pen-
tsatzen det.

Zer irabazten degu doenerdi
bat pertsonen konprenditzeko
moduan idatzita?

Len euskaldun gutxi bagera,
geuk jun bear al degu gutxiago-
tzera?

Ez al degu obe errez irentsi-

tzeko moduko janariak emanda?
Naigabe izugarri bat izaten de
biotzean.

Gure idazle ta olerkari edo
poeta aundiñak ezitula erriak
ezagutzen. «Lizardi», «Orix»,
Zaitegi, Olabide, il berri dan An-
dima, ta abar, arrotz dirala erri-
rentza!

Aien lan bikañan eztutela
errian sarrerik.

Arrijasotzalle, aizkolari, dan-
tzari, bertsolari, arrantzalet, ar-
tzai, baserritar...

Zergatik gorago jo ez?, gal-
detzen didate batek baño gei-
agok.

Gai ez naizelako, batetik, eta
gai izanda ere, oiek baztertzea
Euskalerrria baztertzea bezelaxe
litzakelako.

Oiekin batera sartu bear fabri-
ketako langilla prestuak ere.

Gañera, erria dan bezela artu
bear degu.
Andaluzeri ez esan zezenetara
ez juteko, edo flamenkorik ez
maitatzeko.

Odolean daramatena da.
Euskaldun osoak berdin arri-
jasotzalle, aizkolari, demalari,
bertsolari, dantzari ta gañontze-
koak.

Berezitasun auek danak galdu-
ta (len gauden baño areago), da-
nok futbolera jarriko bagina, as-
koz okerrago izango litzake.

Gaur, banaka edo sail txikitan
ezta ezer konprenditzen.
Danok batera, danok pillan, da-

nok berdin, guzientzat traje ba-
ten neurria ondo baletor bezela.

Onetxek ematen dit iguintasun
edo nazkarik aundiña.

Lengoak esan zuna gogoratzen
zait:

«Gizonak gizon bear dik, an-
dreak joko badu ere».

Gure erriak ere erri berezi bat
bezela jarraitu bear du bere pe-
katu ta birtute guziekin.

Latako sardiñak bezela danok
batera jartzen geranean, gusto
ta zaletasun berdin berdiñak di-
tugunean, gureak egin dula esan
dezakegu.

Izkuntza berdiña, jatzera ber-
diña, oitura ta zaletasun berdi-
ñak..., akabo eunka urtetako gu-
re ametsak!

—¿A dónde va Vicente?

—A donde va la gente.

Errespetu ditzagun besteren
zaletasun eta jokerak.

Beste oiek ere errespetu ditzal-
ela gureak.

Min ematen dit futbolera di-
joan bategatik gaizki itzegiten
ari danak. Dijoala, ori bada bere
gogo ta zaletasuna.

Baña, futbolera dijoan orrek
ere eztauka zer gaizki itzegiñik
arrijasotalle, edo aizkolariak ikus-
tera dijoan bategatik.

Bertsolari txar bati entzun
nion azken punturik ederrena:

«Bakoitza bere terrenoan
errenditzeko».

Migel Argoté «Barrenso-
ro» jauna il zaigu Zarautz'en, 79 ur-
tetan.

Auzoak giñan nere txiki den-
boran; auzoak orain ere.

Ni jaio nintzan «Granada» ba-
serritik ezta urrutit «Barrenso-
ro» baserria.

Zarautz'en ere, azken urte au-
etan (aspalditxotik), alkarren
urtean genitun bizilekuak.

Arkustu du bere lekua. Nik
ere berdin egingo det Jaunaren
deia datorrenean.

Amaika aldiz jo det «Barrenso-
ro'rengana».

Aurreko aizkolari zarren gora-
berak jakin nai nitun bakoitzean,
an izaten nintzan bere lantokian.

Arrigarizko oroimena (memo-
ria) zun gure gizonak.

Oker txikienik gabe esango
zizkitzun orain 55 edo 60 urteko
pasaizoak.

Zenbat une atsegin, gogoanga-
rri, ark kontatzen zitunak entzu-
ten edo kuadernotxora aldatzén!

Garai artako marka sonatuak

agertzearekin etzan konforma-
tzen.

—«Mendaro'k» au esan zion
«Keixeta'ri».

—«Keixeta'k» au erantzun zion
«Mendaro'ri».

Oienak bezela esango zitun
«Atxunberri» ta «Santa Ageda»
ren jun- etorriak.

Zer egualdi zan joko egunean;
dirua nola irten zan, erdi lanetan
aurretik zein zan, eta abar.

Baita egun artako bazkaria zen-
bat kosta zitzaion ere.

Egundo etzan ikusiko taberna
batean, edo kafe batean.

Bizitza etxeak egin zun beti.

Lantokian, tallerrean izaten zi-
tun kontu danak.

Oso banakak dira aizkolaritza
«Barrenso'k» bezela ezagutzen
dutenak. Orixe zun bere depor-
tea, bere jolasa. Aizkorak eta en-
borrak etzuten ezkuturik (sekre-
torik) gizon arentzat.

Ark zekin ondo epai onak eta
erdipurdikoak berezten eta na-
barmetzen. Aren begiratu zorro-
tzak azkar ikusten zitun oker eta
zuzenak.

Aizkolaritza alde bat utzita, be-
rezko egokitasuna zun lanerako.
Bizarkentzalleak (Barberoak),
arengana juten ziran labana
amustutakoan. Baita goraizeak
amusten bazitzaizkien ere.

Nork zorroztu, izan ere, «Ba-
renso'k» bezela?

Gurdi bat, karro bat, barrika
edo kurtetxe bat egiten bazun,
ezaguna izango zan. An eram-
go zun «Barrenso'ro'ren» sellua.
Aren eskutatik iriteten zan la-
na ondo egindako lana beti.

Auzoaren eriotzak zer pentsa-
tu asko eman dit.

Dana aldatzen ari zaigun aldi
ontan, mundu berri bat dakusgu
begien aurrean.

Gaur katean egiten da lana;
esku batetik bestera pasa; ba-
tek igurtzi bat eman eta besteak
bestea.

Asi ta buka iñork eztu ezer
egiten, «Barrenso'ro'ren» gazte
denboran bezela. Gaur eztago bi-
zimodurik «Barrenso'ro'k» eta
aren lagunak lan egiten zuten
bezela lan eginda.

Zer kobratu bear litzake buka-
tutakoan, gaur langilleak orduko
kobratzen duten konformida-
dean?

Euskal baserritan zenbat langi-
lle argi ezta izan!

Berez sortu artistak, artista
modura bizi, ta artista modura
ill.

Ori egin du «Barrenso'ro'k»; ori
egiten dute beste ainbat eta ain-
batek.

Berezko argitasun eta egokita-
suna izan duten euskaldun lan-
gille artisten lanak museotan du-
te tokia emendik aurrera.

Goitar Jaunak bekio betiko
atsedena Migel Argote jaunaren
animari.

GAZTE NAIIZ

Eskozia'ren eta Gales'en iratzarpena

E G I A

Europa'ko aldizkarietan azaldu da berria: Eskozia'ko eta Gales'ko abertzaleek hiru hiritan irabazi dute postua, lehenengo aldiz, azkeneko aukeraketan: Pollok'en, Rhondda'n eta Hamilton'en. Gertaera hau Zeruko Argia'n ere izan da aipatua.

Baiña mamitsuago eta aztergarriago da gertaera, nik uste, irakurleak soma dezakeana baiño: hiru leku horietan bertako abertzaleak nagusitu zaizkie «Labour»-zaleei (sozialistei, beraz); eta hau ez da gertatu atzeratutako eskualdetan, langillerik gabeko lekutan, aurreratu eta industriadun eskualdetan baizik.

Sozialista zaharrak txupndituta daude, noski. «Labour»-Alderdiak hiru puntutara bildu du betidanik bere eginkizuna:

- 1) Denen bizi-mailla goratu.
- 2) Breña Nagusia guztiz bat egin ugarte guzian barrera, eta erresuma bakar hortako ondasunak Londres'en ahalik eta burutsuenik banatu.
- 3) Atzerakoi-keriei, eta «aberrikeriei» bereziki, uko guztizkoa egin: sasi-problema besterik ez diran horiek zapuztu.

Hau dala-ta, sozialistak izan dira Eskozia'n eta Gales'en (Finlandia'n bezela) bertako kulturaren kontra jo-ta-ke zurukatu duten lehenengoak: Eskozia'n eta Gales'en ez dira eskuindarrak atzerizaleenak (ingles-zaleenak batez ere), «Labour Party»-ko «ezkertarrak» baizik. Zaharren artean batez ere.

Hiru hiri horietan gertatu dana, beraz, guztiz zaie uler-tu-eziña laboristei, laborista zahar eta erdi marxistei batez ere.

Baiña ulertu eziña izanik ere, gertaerak eta egiñak hor daude; eta distillu hau gabe ere Labour Party'ren egoera aski larria dan ezker, atsegiñez ez bada ere arre-ta haundiaz hortu dute agintariak gertaera hitsa; eta Harold Wilson'ek berak, dirudienez, Eskozia'n eta Gales'en deputatu gehiengoa gorde ahal izateko, bi Parlamento, bi Herri-Corte, sortu nahi bide ditu: bata Eskozia'n eta bestea Gales'en. Herri-Corte hauek bertako eginkizunak zuzenduko lituzteke goitik behera; erresuma-ekonomia, armada eta atzeritar politika Londres'en utzirik.

Zer da hau proposatzea? Zer adierazten du, batez ere? Eskozia'ko eta Gales'ko dinamika, bultzada nagusia hitz batez, ez datzala gaur klase burruka huts koloregabean, ez datzala sozialismo abstrakto eta aberrigabe batean, nazio burrukan eta etnia burrukan baizik. (Azterketa berbera meriziko luteke India'ko gertaerek, «hindi» eta «bengali» hizkuntzak dirala bide). Wilson'ek partida galdu nahi ez delako, eta abertzaleatasunaren indarrak ohartu dalako, bi «Mi-

ni-Parliament» horiek sortzeko erabakia hartu bide du. Ez bide du beste biderik ikusten.

Irakurleak dakien bezela, bai Eskozia eta bai Gales, Irlanda eta Breña bezela, «zeltarrak» dira jatorriz. Eskozia'ko «erse» dalakoa ia aittuta dago gaur herri xehean (Hebridetan ezik), nahiz eskoziar abertzaleen artean, gonaz eta folklorak asperturik, lantzen eta berpizten hasia da ere. Gales'ko «galiera», ordea, nahiz atzeraka ere herri xehean, hizkuntza bizia da eskualde zabaletan (zazpirehun bat milla hitzun, gehienak bi-mintzodunak); eta azken urte hauetan urrats haundiak eman ditu legetasunaren aldetik eta Unibertsidadean. Lehenengo aldiz, bestetik, puntuzkoak galieraz mintzo dira Gales'en, eta herri xehea ingleseraz gero eta nabarmenago (guztiz bestaldera, jakina, joan dan mendean). Hitz batez: Eskozia'n eta Gales'en bi zeltar etnia daude. Eta bi abertzale mogimendu sortu dira azkeneko urteetan, gero eta indartsuagoak. Azkeneko berriak abertzale mogimendu horien ekarriak dira. Horra hor Eskozia'ko eta Gales'ko Kondairaren joera.

Hori dala-ta, zer gertatu da «Labour Party»-ren barrenean?

a) Sozialista zaharrak eta atzerakoiak, ingles chauvinismo hutsean, «txatxukeria» horietaz ez dute hitzegin ere nahi, eta herritik urrunduta dira: botoak lekuko. Willie Ross, esate baterako, sozialista zahar gehienek izenean, odono-lako «aberrikeria» guzien kontra jokatu duela jakinarazi du arki eta garbi, eta «berezikeria» guziak, agirikoak eta izkutuak, ezesten dituela.

Hunen kontra, ordea, eskoziar John Mackintosh irakasleak («mealy-mouthed niggler» huts bat... Willie Ross'en ustez), eskoziar abertzaleatasunaren indarrak eta zuzenaz ongi konturaturik, eta eskoziar gazte aurrerazaleen izenean, Alderdiaren jokabidearen aldakuntza eskatu du; eta Teletistaz Askatasun handiagoa Eskoziairentzat.

Hitz batera bilduta, eskoziar sozialista zaharrak Breña Nagusian nahi zuten sozialismoa, inglesen modura, eskoziar kulturarik landa eta kontra, Eskozia'ko nazio-baloreak ukatuz; eskoziar sozialista gazteak, aldiz, Eskozia'ko nazio-kulturan eta askatasunean nahi dute sozialismoa.

b) Gales'ko eta Eskozia'ko nazio-eskubideen kontrako etsairik amorratuena eskoziar sozialista «inglesdunak» dira. Willie Ross dalakoa, gogorretan gogorrena, eskoziarra da. Galesarren izenean Cledwyn Hughes'ek Gales'entzako gobernu bat eskatu duenean, bi zeltar etnien arteko alkar-tasunaren kontra mintzatu diranak eskoziar sozialistak izan dira, Ross buru. Erresuma baterakoi eta inglesak eskoziar sozialista horietan du gaur habe nagusi bat.

LARRESORO

AGUR ETA ONGI-ETORRI

Idaztera ninjoan une onetan 1967'ko azkeneko minutuak poliki-poliki badijoaz ta idaz-lantxo au bukatu baiño len amaitua izango da.

AGUR URTE ZAR

Orain lasai-lasai exerita urte guztiko azterketa bat egi-tea oso atsegin zait: Rurreruntz egindako pausoak, ta atze-rakoak, pozak eta atsegiñak, lasaitasun ea larritasunak.

Urte-bete geiago bizita... bat gutxiago bizitzeko ta... 365 egunek eman oi duten esperientzi sakona gure barre-neraño sartuta.

Zenbat amets zapuztuta? Zenbat asmo erorita? Zenbat egin-bearreko egin gabe? Zenbat etsai usteko lagun eta... lagun usteko etsai?

Egi gutxi agertuak, edo izkutatu, ixildu diralako edo, ta, zenbat aldiz? erdizka esan diralako, konponduta, mali-ziz josita. Eta onela zenbat egi izeneko bezur, bai izparrin-gietan, bai irratietan ta teleikusiñean berdin; billeretan, lagun-arteetan eta ez-diranen artean ere, zer esanik ez!

Urte guztiko egiak (?) galbara baten jarriko bagenituz-ke, zenbat pasako lirake bere sare estuan egi egitazkoak, osoak, zintzoak lez?

Orain 1967 oni esker ezagutzen ditugu ta badakizu nola jokatu.

Urtea igaro da ta mesede izugarri bat opalduaz agurtu gaitu: esperientzia.

Urtean baño urtean ziurrago babiliz. Badakigu zer bi-deri eldu ta zerri utzi.

Urtero-urtero kontu pixkat izan ezker poliki-poliki ongarri etzaizkigun bideak baztertzen joango gera. Onak gure izateari mesede izugarria egin oi dio, zerbait ezagu-tzean ona txarretik bereiztu dezakegulako. Bein bide zu-vena aukeratu ezker an zear joatea naiz eta oso zalla izan ezta eziñezkoa.

Gaur egun, dena ain illun dagon garaian, urte zarra agurtu ta berriari ongi-etorri ematean gogoan izan bear degu azterketa bat egiñaz urte buruan izan ditugun uste-gabeko gertakizunak gogoratzea. Mesede izugarria egingo bai-liguke.

Oñarri gabeko ametsak, biderik gabeko asmoak, eskuak ezarri nai izan ez dizkiogun lanak, adiskide etsaiak, zenbat?

Kontuz Urte-Berri onetan! Ez gaitezen akats berdiñe-tan erori. Lengo urteak. Eman digun esperientziak lagun deigula.

Ongi etorri urte berri, zuk eskeñi bear dizkiguten bi-deetan zear ibiltzeko prest gaituzu.

366 egun (J. L.) urte berri onetan bizitzeko. Bakoitza bere kondairarekin ta persona bakoitzarentzat ez-berdiña. Denok degu zer ikasi aundia. Egun bakoitzak eskeintzen diguna begiak itxi gabe ikusi ta ikasi dezagun, onuragarri izango bai'zaigu.

ITZIAR BIKENDI

Artikulu au argitaratzekoan pasia izango da Errege egu-na, aurrentzat dakarren poz eta desilusio guziekin.

Bein baiñore geiagotan aizeratu da gai au, aurraren ba-rrenean utzitzen duan injustizi sendimendua asterturik.

Beste alderdi bat, nere iritziz sakonena, ikutu nai nuke gaur nik.

Aurak ekilibrio on batean desarrollatzeko ilusioak bear ditu: janaria baiñore premi aundiagokoa du ametsa, orre-gatik du bere izakeraren muiñean neurrigabeko imajinazioa.

Errege festaren izatea (Aurren festa beren errege, mo-roi ta erregaluagatik diot, noski) ta beste mito askorena aurraren izakera ontan oiñarrituak daude zalantzarik gabe. Bañan ilusioak gezurretan finkatuak diranean ez dira onak iñorentzat.

Orrein konfiantza gutxi al daukagu errealtatearen eder-tasunean, bera utzirik, aurrentzat ere, mitoak asmatu edo asmatuta daudeneri indar eman bearrean izateko?

Bai, pertsona larriak gure errealtatetik iges egiten iaioak gerala ongi demostratzen dugu. Baiñan aurak ez du olakoren bearrik bizitzeko ta bere amets izakera asetzeko.

Sikologo ospetsu batek zionez, aurak, egiak askoten ipui biurtzen ditu. aBiñan bere aurtzaroa igarotzen danean, eta ipuiak errealtateari tokia utzitzen asten danean, egian oñarritutako ametsak ba-dira, egia gelditzen da ta gaztetxo izaten asitzen ari dan orrek ez du idea aldatu bearrik izango.

Aurra ilusio beterik jartzeko gezurren bearrik ez degu, egiarekin berdin lortu bait ditek aurraren poza ta beste guzientzat bezela aurrarentzat ere egia ongarri besterik ezin ditek izan.

Beraz, aurrentzat ere, egia eskatzen degu. Maitasunak eragindako poesiz jantzitako egia.

E. SENOSIAIN

inter
radio **tv**

Saltzallilea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Ordaintzeko erreztasun aundiak

(2'garren orrialdetik)

ekin bukatzen genduan. Beste lagun batek berri, sarrerako otoitza esatean «Iluminad, Señor, nuestros entendimientos» edo onela nolabait zan eta ondoren «soco-ro-ro» itza zuen tartean, ba itz au esatean eskua potortu ta aurrekoa iru edo lau aldiz kaskarrean joko zuan, sokorra josten ari balitz bezela. Aitatu ditudan oek ez dira asmakizunak, egiegia baño ta ez danak eta gutxi gorik ere.

Feli ta Laskao'ko umetxoak azaldu ziguten ikast-eratik alde ederra. Amarrekoak batekotan zatitzen, eunekoa amarekotan, kontuak kontatzen ta abar, aurtxoak batere beritu bage, zeñen egoki ikasten duten, garbi erakutsi ziguten. Gaurko gurasoak ordea presa izaten degu geieanean eta bost edo sei urterako irakurtzen eta idazten ez dakian aurrerik ere.

URNIETA

ANTZERKIA

Gure antzerkilariak ez daude aurren ere ezer egin gabe gelditzeko asmoetan: jo ta ke ari dira saiketan borondate osoarekin gaurko lo gozari orduak kenduaz ba... guztiak urrungo goizian bezarera joan bear dute; egia da bai ontan ibilli ez denez ez dakiala zer dan gisa ontako lan bat antolatuta aurrera eramaita. Dana dala goazen arira. «Kalifornia... ku... ku» da antzerkiaren izena: mamitsua, erakusandikoa, gaur eguneko, itza batean, antzerki bikaña. Juan dan udaran «Agora» sarietan lendariziko saria irabazi zuana.

Tolosa'ko Labaien'ta On Antonio Maria bere egilea; askok dakizuten bezelaxe jaun onen (ez orain bakarrik), len ere zenbat lan egin izan duan gure eruskarierik jakintza gaitan; beragatik guztiok zor diogu esker ona.

Ill onen 28'an —igandea— arratsaldeko bostetan izango da antzerki onen agerraldia, Urnieta'ko «Egibil» taldeak, bertako Parrokiko Antzerkian; esan bearrik ez dago bete bete ikusi nai genduke.

ATSEDEN ALDIA

Pozik gaude ondo dagolako ta lenbaitlen gure artean ikusi nai degu On Benazio Laskibar gure apaiz maitea, bada lanpean argaldu arkitzen zan eta oporaldi bat artu zuan. Ea bada, etorri lenbaitlen, gazte jendet batez ere zai daukazut!

IKASTOLA

Errege egunez ikastola'ko umetxoak jaialdi bat antolatuta ziguten, antzerkitxo bat, abesti gatzuek ta abar. Oso arratsalde atsegiña izan zan guretzat baño... bai berentzat ere, Iru errege dotore ta aberatsak jostalluz ta goxoz beterik azaldu ziranian umetxo guztientzat iritxi zan erregalua. Danak pozik, gurasoak, andereñoak, umetxoak ta begira geundek. Ta ikastola aitatu degun ezkerre, berri pozgarri bat degu. Urnieta'ko Aintementuak bost mila pezetan eman ditu erriko ikastolari laguntzeko. Eskerrik asko ta gure aintementu prestua ikasbide izan dedilla beste askorentzat.

JAIOTZA

Erritko sendabille jauna On Ignazio Garmendia ta bere emazteak albatxo bat izan dute, lendarizikoa, Zorionak!

BATEK

LEZO

URRE-EZTAIAK

Ill onem amaseigarren egunean bete dira gerobeitamar urte JUAN MARI SAIZAR SAGARZAU jauna eta MARIA SALABERRIA IARZABAL andrea Gurutze Donezen elizan ezkondu ziralarik.

Goinetxe baserriak ikusko zitun ordu ezkerotik euren amaika lanak; amir seme-alaba izan dituzte; abetako bat lekaine edo moja, eta beste danak ezkonduak dira.

Egun onetan, zuen ezkontzako lendarizikoan bezin zoriontsu izatea opa dizuter, biotz biotzez, zuen seme-alaba eta billoben ondoan, Zorionak!!

IKASTOLA BERRI BAT

Adin edo urteetan aurrera goazenek Lezo ondo antzatu izan ditugu umetxoentzako bi ikastol: Agustina Lizarzu batean, Bonifazio Azkue bestean. Baño orduko ikastol aietan etzan ez, zenbakizterik (aritmetika) ez, eta irakusketzarik eus-

keraz ikasteko eralguntza edo formaziorik, baño urte aietako kristau-ikasbidea, umeari erakustea eta abek beren amaxon eskuak askatzea ikastolan zauden bitartean, eta ara geio, ixil-ixillik zaintzea naiko buru austea bazuten, andre on oiek il ziran ta (G. B.).

Urte askoz geroa azaldu zitzaigun Larrea'tar Manuela andereñoa, eta benetan, jatorkiro artu zuan erri ontako lendariziko ikastol gayatzaren zuzenpidea.

Oso ederki bete ditu ortan eraman dituan urteak, bere ume ikasleari, euskeraz, zenbakizterik ta irakurgaiak erakutsiaz.

Urte batzuek igaro diranean, umeak ugaritu, ta ikastola ere egon bear zuan bezela ez egonda, berria egitea pentsatu zan. Berealaxe Batzordeak ekin zion tokian billa, eta baita laixter asko billatu ere.

Atxa jauna, emengo egur almazeneko nagusi danak, prestatu du lur zabal bat eskola ori pasotzeko diña. Baita berealaxe asi ta buka egin ere. Errege egunez, Meza nagusi ondoren, On Mateo Alberdi gure bikario jaunak, aurretik itz apain batzuek eskeñiaz, batzorde ta ikastolaren laguntzaleari, bedeinkatu zuan.

Urrengo eguna, igandean egundalako euskal-jai oso ederra eratu ziguten Larrea'tar Patxi zuzendari zala. Ango dantza, esku-jolas, nexka baten auspo soñua jotzea, tartean berriz «Txikitxu» idazlearen «Ume bat galdu da» jostirudi oso polita, abesti, abar ta abar; antxe bai zago-la umore ta giro ederra.

Oso ederki dana, ta emendik aurrera zer egitea tokatzen zaigu? Gurasoak batez ere, zuen lana, zuen umeak ondo ezitzeko ikastolara bidaltzea dezute. Guraso asko zerate, euskera bakerrakin, zuen umeak, inorako gai izango ezitrala pentsatzen dezutenak, eta orrelako gurasoak oso oker zaudete; ikastola ortan erdera ere erakutsiko zaie eta beren ikasgaiak, bilingüe, bi izkuntzetan emango zaiete.

Orela ikasten dutela, bi izkuntzeta, oso ederki itz egin dezakete; euskerara idatzi ta erderara itzultzeko, era ori baño ederragorik izan ote ditek? Orela ikasiko dute itzulketak egitea dezaotenean nolaz egin bear duten.

Zorionak, Batzorde ta gañontzeko zuen puxka eman dezuten guztiori, ta bereziki Larrea'tar Patxi'ri, ire mendean dakazkin umetxu dantzari oiek, Euskal-errian oso txalotuk izan diralakoz.

GOROSTI

AIZARNAZABAL

«Gogozko bidean, aldaparik ez», esan oi zuten gure asaba zarrak. Eta alaxe zala berririo argi askorik agertu zan gure arriajatzaleen egun artan Azpeti'ri. Joan dan Gabonillaren azken egunez, alegia.

Giro txarragorik nekez izan ditek noski. Ala ere etzegin inor etxetuloa lagako etzuanik. Aizarnazabaldarrak, batez ere, gureak bait ziran egun artan beaien indarrak neurtzekuak, biak gañera. Beaz, ez da batere arritzeko.

Elur-giroa zala? Etenikan gabeko euritea zala? Otx gordiña zala? Ajolikan etzuala inork ziurdian. Etzietan beñepeiñ atzera eragin. Bai, artarokxe zeuden.

Soraitz-ko Aranberri-k, naiz eta galdu, txalo bero-beroak eta luzaro entzun zituan. Jatorki joka bait zun. Oso atsegiñ izan zitzaion ikusleai bere jatorrasuna. Emendikantxe berririo ere txalorik beroena biujuko.

Iturralde-k lenengo aldiian berrogeitabederatzi jasoaldi egin zituan, bigarrenen iru gutxiago, eta irugarrenen, bi gutxiago. Guztira jorik EUN DA IRUROGEITABI jasotze eman zizkan EUN DA AMABI KILO ERDIKO ARRITZARRARI. Beraz, AMABOST jasoaldi geyago bere lagunak baño.

Galtzaille eta irabazleak alkarri eskuak bukaeran eman zizkaten. Ederki, txit ederki, guztioi iruditu zitzaigun orixe.

Eta an zeudenak atsegin bereziz ikusi zutela ori aitortzen zuten.

TXONTXOR

ERREZIL

IKASTALDIAREN ASIERA

Ekitz-ile gazteak dira eratzaileak. Gure erriko arazo nagusienerako bati ekitzuz erantzutearren. EZJAKINTASUN bilduragorri bat. Euskaldun itxuk izanik ezjakin euskeraz idazten eta irakurtzen eta abar...

IKAS-GAIAK

—Idazten eta irakurtzen euskeraz. Egunero orduerdi bat.

—Geografi ta kondaira. Erririk nagusienetako egoera agertu. Gizarteko egituren eta erakuden zereginak.

—Gizarte auzia. Sindikalismo ta elkarre edo kooperatibatzaz.

—Euskal abestien ikasketa.

—Astero Itzaldi bat taldean agertutako arazotzaz.

ASIERA

Ilbeltzaren 15'ean. Illunabarreko 7'30 tan. Nai duten neska mutil guztientzat. Gazten biltokian.

GIROA

Eratzalleak erriko gazteekin barkakako artuemanak izan dituzte. kezka sortu ta iritziak jasotzeko. Ikusi denez baditugu jator gauzak neurtzen dituztenak bañan geienbat iritzi arin asko jaso da. Adibidez:

—Lagunak asten badira ni ere bai.
—Etxekoak ez dute nai.
—Aurreragoko lanak badituzte.
—Denbora galtzea da.
—Txorakerik.

Guri etzaizkigu aintzakotzat artzeko arrazoiak iruditzen, naiz persona bere iritzi ta jokabidekin, errespetatu bearra aitortzen.

—Etxeko zailtasunak ez digu barkotzari daukagun erantzukizuna kentzen. Norbera da bere bururen jabe. Etxekoan eziketa lanari ekin bearro diogu errespeto ta maiztasun osoakin.

—Besteen iritzien mende ez degu egon bear. Gurea bear degu ta arri jarraitu.

—Kate oiek eten gure nortasuna desegintzen dutelako ta erantzukizun geiago askatasunean.

GURE ETORKIZUNA JAKINTZAN!

KOMPONDU EZINEAN

Jinkoari eskerrak pixkaka nortasuna geitzen ari gerala esango nuke. Gogojardunetzaz degu oraingo etzabaila. Oitua egon da gure erriterra dana goitik zuzendua ematen. Bere iritziak aintzakotzak artu ere ez, ezjakin dalako. Ez degu personarik osatu, askatasunean eta erantzukizunean. Orregatik dute ainbat indar gure artean oitirak eta zer esanak.

Beste urteetan parte artu degu gogojardunen eraketan eta aurretik ere beste pixka bat nai genduke. Len zuzendari'ri gaiak bidali ta taldean bere goi iritziak erriko arazo ta jokabidekin osatzen lagundu izan oi diogu. Baita galdekizunak eratu, taldean landu ta gero zuzentzaileari gai arretzaz kristu iritzi eskatu. Naiz ortarako zailtasun asko arkitu. Ari gera burruka girora oitzen. Etsipena menderatzen. Egonetik ekitz-irra igarotzen.

Aurretik bi taldean aztertu degu irazlo au. Garbi ikusi degu, zuzentzaile izendatzen eta garbi eratzten gure badaukagula zer egiña.

Ondoren Bikario'ri eta erriko gureari berri eman zaie ta iritziak jaso ere bai. Oraingo talde bat izendatua gelditu da lan onen erantzule.

TXIKI

LAZKAO

ZERBAIT

Izan ere nola esan Eguarri jai aurretik gertatu den guziaz?

Gabon egunean goi-goizetik asitza, bai ziran amaika talde: neskek, mutilak, errikoak, erbesteok eta... Ikastolako aurtxoak. Ura zan edertasuna! Ez dakit zenbat aur izango ziran. Bañan, poliki abesten zuten. Illunabarrean berriz, beste talde bat. Zer egun zan ez ba genekin ere oroituz: zai ziguten... eta eskerririk asko guztieri!

Ori kalean, eta Lazkaumendin? Emen ere talde polit bat eratu ta or ibilli ziran baserri-baserri; eta gero, guerdian, danak alkatutik biltzako elizatzako meza eder bat: Erri-Mez; edo ola moduzko zerbaite. «Aur eder baten billa...» abestuz asi omen ziran; gero ume askotan esku-soñuaren ots ederra ere entzun omen zuten, eta eskeintzagaraian, berriz, Peliperen bi bertso eder. Osaba baztertzen asi ote zaigu?

Eta Meza-erdikoan? Bai emen ere soñu-otsa. Bañan... Ez al dute bada esan, une onetan BETI ixillik egon bear dala? Berealdiko burruka saioa izan zan besteak ixildu arazteko ta orain... Edo norma berriren bat ateratu da?

Inork ezer esango ote dit?

Eta urrena, urte zar gauz. Egoaldi txarrak ez giñun ikeratu, ta ber ndu rre or ibilli giñan jo batera ta jo bestera, ta goizean jo. Bai, neroni ere Mezetara lo niojan, bañan esnatu nintzan eta ondo ta pozik esnatu ere! Izan ere olako goizik!!! Au zoriona! Urte berria!

Bai, naiz eta au errege ondorena

agertu, orain Urte-berri da, ta guztiori poz-pozik: Pake ta Zoriona opa dizkizuet, biotz-biotzez.

AZIA

ONDARRABI

EUSKERAZKO SARIKETA

Oargi-Lerizpe ta Ondar-ur taldeak eraturako gazteentzako norik obeki idatzi sarietaren epaia Errege egunean eman zuen ortarako jarri zan batzordeak Borda-ri'ren aoz.

Agintar Koldobika izan da irabazle.

Amar gaztek aurkeztu zituen lanak ta batzordearen iritzian lan onak agertu dira.

Guk lan bat irakurteko zorria izan genuan, ain zuzen ere an aurtu za baldatzenarena ta aipatu meretz duala uste degu batez ere bere urteak kontuan eukirik.

Etxaburu'tar Iñaki amabost urteko gazteak euskera gaitzat artut aedozekin euskal idazlek lotsa gabe bere izena jarri dezaiokeen idazana aurkeztu du.

Merezi du ta euskal aldizkariaren baten argitaratuta ikusiko degula uste degu.

Zorionak irabazleari. Ta ea Ondarrabi'ko berriak aldizkarietara bidaltzen asten zeraten, beti zaron kontu utzi gabe. Ori ta gela-gotarako bazeratela ederki asko aurtu dezute ta.

ANTZERTIA

Egun berean, au da Errege egun ta KERIZPE aretoan antzerki jai atsegiagorria jarri ziguten Oargi'ko gazteak. Bi antzezlan, bata baiño bestea parregarriago.

Antzerki gile guziak lendarizikoz lana egiten zutena ia ez sinistekoa zan. Ain egoki aritu bai ziran denak.

Bai ba, maixua ere alaxoxin balizuten, Bordari jauna.

Denbora gutxi barru Oargi'ko antzezleri taldea beste edozein talderen mailan ikusiko degu itxaropena badeagu. Bai orixe.

EUROPA'REN MAILLARA

Guk euskadunok beste europarren mailara denean eldu nai genuke.

Tresna berri bat egiten duanaka, nai jantzi garbitzekoa, nai butano dala, Europa'ko onenaren pare dala iragarriko du bere egileak.

Kultura gora ta kultura bera dabilzen gazteak ere oinkada guziak Europa'ri begira ematen ditue. Ta oiture tan berrikeri billa dabilzen gazteak ere berdin.

Beste kontuetan ez dakiru Europa'koen mallara urbiltzen ote oazan: baiña oituretan bai, oituretan laster arrapatuko ditugu. Gaude asai!

Lengoa aldizkari ontan Gerea'ko z'ozan'z Eguarri egunean eundoko izkanbilla sortu omen zuten Bilbo'ko antzoki batean an. O gazteak, Denak karrazika ta illetatik tiraka.

Aprika'koak beren dantzetan, eta olako izkanbilla ateratzen basatitaz jotzen dituru, baiña amasiet urteokak Eguarri egunean ta Bilbo'ko antzokian beste ainbeste egitea ez dago gaizki, ori oiture zarrak baztertuaz munduari aurrera bultzatzea auzitea besterik ez da izango.

KAMIÑAZPI

ORIA'KO ALEGI

IKASTOLA

I'beltzaren amarrean zabaldut ziran Alegi'ko ikastolaren ateak eta antxe asi dira amasei aurtxo euren lendariziko ikasketak egiten. Azpeti'tar Begonia andereñoarekin. Aurtxo gutxi dirala? Ez, ez. Ikastolako zuzendariak diote: ez, asko dira asiera emateko eta etzuten geiago nai; naiago dute, oraingo, gutxierekin ondo lan egiñaz gerora ugartitzen joan.

Ikastola ori ikusteko gogo bizi bat genduen eta antxe izan gera ikustaditxu bat egiten. Etzailgu damutu. Ain'eruz osatutako z'ru eder bat diruri ikastolak. Orma argi ta politak, plastikoz ornitutako zoru berri eta dizdiratsua, tresna berrogeri eta pitxi po'itak biziz joaten dirala aruntz? Ez da arritzekoa. Gu ere pozik joango giñake ekuneran, antxe zorian, aurtxoan artean apatx egitera. Zorionak orrenbeste lan eta orren egoki egin dituzuten guztiori; baitere ikastolaren laguntzale egin zeraten ale.

gitar jator guztiori. Jarrai beti aurrera zuen bizkar artu dezuten lanketa bikain onetan. Ezin eramanak beti bihurtur okerrera jotzen du eta orduan esan eta EGI-TEN d'ranak ezin d'zazkegu aintzakotzat artu. Aoko mifez giratuturik dagon aurtxoari bere amaxok esku-zapi txuriz kokotza iurtzitzen dion eran egin bear d'etegu guk ere eta esku emanaz zutik ibiltzen erakutsi, beti lu-rean ibilli ez ditezten.

JAIALDI ZORAGARRIA

Zoragarria, bai, zoragarria benetan ikastolaren laguntzako Errege egunean Alegi'ko antzokian eman ziguten jaialdia. Zer dira irratian entzun edo telerisioan ikusten ditugun abeslari trakets eta baldarrak gure umetxo oen ondoan? An izaro genituen bi ordu aiek luzaro gogoan izango ditugu.

Tx'stulari, abeslari, bertsolari, antzezleri olerkari eta aurkezleri danak umetxoak. Ura ikusi ez duan ez du ezer ikusi eta ikusi zutenak osteria ikusteko gogo biziz arkitzen dira. Antzokia gañezka bi egunetan eta sartzerik izan etutenak asko ta asko. Jaialdi bikañ onen ordaña Tobar'tar Mike'i zor diogu: bera izan baita lanketa onen amets-egile eta antolatzaile. Iraola'tar Tomax, Ba'erdit'ar Xefe eta Goikoetxea'tar Yulen; eutsi, eutsi eta aurrera beti. Iri ere, Ramontxo, asko zor d'agu eta eskerririk asko.

D. Martin: zugaz ez degu gaur ezer esan an; beste baterako uzten ditugu lerro berezi batzuek.

B.O.S.T.O.K.

NAPARROA

OIAN MUTILLEN BILLERA

Zorionez, argira eraman da mendi-mutillenen billera ta jai. Ilbeltza onen bederatzigarren egunera, ko prestatu zan jai-billera bat, egun gutxi aurretik adierazi ziguten bezela. Eguraldia, etzegen erri batetik bestera ibiltzeko modukoa, al atz guztiz ere, eun bat in'uru mutillenek egin zuten oore ta lagun jaiari.

Ezta-balda aundiak ibilli ziran azkeneko egunetan, au da, lenbi, zi e'ngo zala Donezteben; gero, etzela egin bear, bañan... azkenez, ezbear guztiak garaiturik, egin zan besta ori. Azkeneko erabakia, ORONOZ'en eziteko artua izan zan. Anai Mar'esten kolejoan, alegia, Ekaiztari gogor ta uko eziteko, baditu segurki kolejo onek toki ta esta'pe ederrak: Es-pañan jaiaren mallan dan «Santiaño» frontoi ederra, zine'ko saloi ta abar.

Goizeko amaikak aldera, barra-barra asi ziran gure mendi-mutillenen kotxeen matrakula betzak azaltzen; bai ta gure erri askotako apaizak ere (ogei ta lau bat) lagun erin zien mutil jator aurrer. Amabietan eman zitzaion asiera jaiari zine'ko saloian. A'mandoz'ko apaizak, don Ramon Ap'etxeak, azaldu ta adierazi zuen jaiaren in'uruan esitera zijoa gizia. Bi bertsolariak —Uztapidek ta Lasarte— bertso banakin aurtuaz ta Lohoa ta Lertxundik beren kiterakin pixka alaituaz, jai'ri giñan denak beeko elizatzor'ra. Bertantxe eman zuten zortzi apozek «elkar-meza». Zoragarriko meza, uraxe!! Don Tomas Otxandorena, Saldis'ko apaizak, egin zuan itzaldi bat agitz biot-unkigarria; berak azaldu zituen mendi-mutillenen birtuteak ta bete-betarrak... Meza'ren ondotik «ameketakoa» (ordubetakoa?) Ca-ja de Ahorros'ek ematen zuen bere aldetik. Gero, bakoitza bere a'di bazkaltzera. Onek'n bukatu zan goizekoa.

Arratsaldean, lau terdietan, pe-lota partidua polit bat jokatu zuten Iribar-Saizar, Ezkurra-Errete, g'iren aurka, Ezkurra eta iraba-zi zuten 25-21 geldituaz. Eguraldi pozoiak jarraitzen bai zuen, berriz ine'ko saloia biurtu giñan. Bertsolariak —Mariano Izeta gai emale zutelariki— luzaroan ekin zioten. Kiter-jotzaillien almenak ere ongi ikusi genituen; beurek jo ta beurek abestu, tx'a'o ederrik eraman zituzten. Bai ta apaiz jaunek ere izan zuten beren saio al-

(11'garren orrialdean jarraitzen du)

ZENBAT PROLEMA? Kultura... giltza

Nik ere itzein nai det zertxo bat erritarrok eman degun pausotzat.

Ez naiz mintzatuko ez Udaletxekoen lenen pausoaz, ez erritarren erantzunaz eta ez eramateko modutaz; nai det mintzatu egun auetan jira ta bira ibili diran prolematza. Ugari izan dira ta bear bada ez ainbat aztertutak. Geienok esango dizute, etzala ain giro polita ipiñi, gai batzuek ikutzean. Batzuetan motibotzaz artzen genduen «neri aldrebes dagokit soluzio ori» ta beste batzuetan «ajola asko ez dit neri arazo orren soluzioak». Biak erritar on baten diña ez diran erantzunak edo posturak.

Asi gaitzen bada itzaletik ari gabe, argira irtetzen. **ESKOLAK:** lenen egunean, kultura zatian sartzen zan gaia. Arazoaren garrantzia ezagutzeko denporik gabe, ekin genion bakoitzaren egokitasunari begira eta... ekin genion, baita ere, arazoa garbi ikusten gendun guztiok, ixillean makurtzen, giro egokia etzala arazoitzaz emana gero.

Eskolak nik uste, graduatuak eta batuak izan bear dutela. Batutze orrek emango dio bear dan erantzuna orain arteko penagarrikeri dan, erritik zerbait ikastea, atera bear oni. Ikasketa ori gañea lenen mallakoa izanik.

Baiña prolemaren muiña ikusi baino len, eldu digu eteneko pasioak. Badakit egoki egokiena auzo bakoitzean ikaskintza eraketa bikain baten jabe izatea gendukela; baiñan aldanean aldana... Batutzeakin onik ikusi nai ez, ta lenean parraitzea oso okerra genduke. Arazoa

aztertu ta gero (NUN?) antolatzeari erantzun arazoitsu bat eman bear diogu.

Entzun, arazoitsua ta ez berekoi zinprinteriz betea dan erantzuna.

Urbanizazio ta argi indarra: Itz gutxitan esanda, lenengoan oso motz gaude oraindik eta, ...bigarrenen egoera oso tristetean.

Naiz ez danori argi indar prolemak estualdian ipiñi, konturatu danoren prolema dala, ta askoren egoera ezinikoa dala. Kaleak berriz danok ikusten ditugu illunpean.

Ez nitzake atrebituko argi prolema Urbanizaziotik kanpo dagonik esaten. Biak marko batean dute joan bear, prolemari osoki erantzungo bazaio.

Azkar nai badegu erantzuna, komisio jator bat bear degu. Oni eskatu dezaiozun arranke ta arazo bidez jokatzea.

Aukeratzean zer kontu eduki degun, ondorean ikusi bear; onek asko esan nai du.

Arazo geiago ere aitatu dira, baiñan oek nik uste, garrantzi aundienekoak.

Ta azkenik eskatuko nuke, Ataundarron pentsakera ta jokabidea «gure» jator batek zuzendu dezala, «nere» berekoia baztertutaz.

Askok dakizute, Ataun errian orain dala 200'dik 300 urtera, etzan «nere» arrastorik ere, baizik dana «gure» genduan.

Zoritxarrez ordutik onutz sortu zan, eta betik errikaltegarri izan degu.

Gure gizarteko ezbear askoen iturburua ta gaxotasun askoen sortzellea kultura eza degu.

Kultura ez da gauza asko buruan edukitzea, ezta ere gauza asko ikusi ta jakitea: ez burua betetzea. Ori dana bide edo iturri da nere izate au aberastu ta bereala besteari, ingurukoan, zabaltzeko.

Ni naiz naizena, ta naizen au naiz, egin naizelako ta egin nauelako.

Gakoitzak: giza ta erri bakoitzak bere bere nortasuna du, ta nortasun au irixten da bere jabetasun osoa irixtean. Ta ontan billatzen dute gure gaurko arazo askok oztupo.

Erri eraketa batean, gauzak uzpitik aldatzean, erritar artean jabetasun konzienzik ez bada ez dago ezer egiterik.

Baiñan, zergatik aiiñ erri-jabetasun gutxi?

Ezaguera ezak jabetasun eza dakar ta, ezaguera gabe (erri ezaguera gabe) ezin da etorkizunari begira bi pauso ere eman. Lenbizi esnatu egin bear gera, gure erriari, gure gizatasunari begira jartzeko.

Kapitalista nagusiak gure errian jokabide au eduki dute: Esnatzen ez utzi, gure nortasunaren ezaguerarako bideetatik urrun eraman ikaskintza aldrebes, paltsoen bidez.

Zenbat arazo ez lirake erabakiko gure gizatasunaren, gure erriaren jabe izango bagina? Nolakoa izango zan gaur gure erriaren aurpegia?

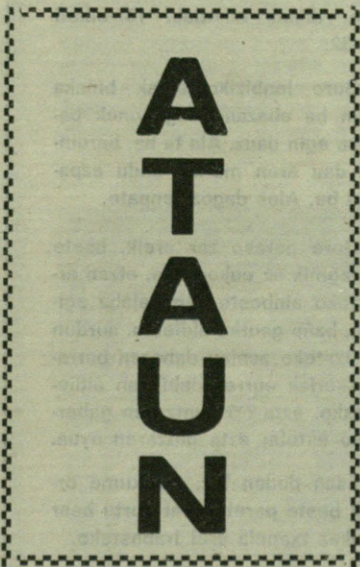
Onegatik, asko ikusten ditugu errian, oraindik kontuan erori gabe, **ATAUN**, en batasunaren aurka, beure auzokerik itxututa, garrantzi aundiagoa ematen diotela ikastetxeak egiteari baño **NUN** egiteari. Oek batasunaren, askatasunaren ta gizatasunaren orde, berekoitasuna, zapaltasuna ta animalikeriaren elburuari jarraitzen diote.

Kulturak dakar benetako jabetasuna ta erriaren etorkizuna; kultura degu giltza gure nortasuna arkitzeko ta askatasuna irixteko.

Gaurkoak geranez biarko etorkizunari begira bear diogunak ta, nai ez badegu gurea bera gure semeari gertatzea, ekin dezaiozun benetako ikastetxeak eratzen, oetan bai dago gure erriaren sendakizuna.

Ala

San Gregorio

"Erri kontzientzia dala ta..."

Erri kontzientzia dala ta ez dala asko da itzein eta inoiz baiñan geiago gaur. Ala ere, beragaz emandako pausoak oso gutxi edo baterezi oi dira. Eta au orrela dalarik, norbaitek ori esan lezake? Erantzun errexa ta juxtua au dela derizkiot: Asko diralako beregaz mintzatze koan eta oso gutxi beregaz ekite koan.

Gipuzkoan zear asten bazera sona aundiko, erriak asko billatuko dituzu ta berdin oso gutxiok. Sona gutxioketako bat dezu Ataun. Bai

ñan, naiz sona gutxi izan eta oso baztertua agertu bizi bizirik dagon erri bat dezu.

Aurreko egun auetan Ataun'en eman diran pausoak, oraindik inungo errietan pare gabeak dirala esango nuke. Urte berriari bear bezelako asera eman diogu. Udaletxeok beren gora bera guztiak, inungo kupidarik gabe erritar guztieri azaltzea pentsatu ta egin dute.

Iru egunetan, Udaletxeo bakoitzak, gaur eskuarte dabilzkiten arazo guztiak azaldu dizkigute, onela erritar guztien iritzia jakiñaz, denen artean erantzun jatorrena eman dezaiozun.

Argi ta garbi ikusi degu beren jokabide jatorra, erritar bakoitza bidezko dan bezela langintza ortara inbitatzean. Gañera guztiontzat zer ikusia duten erabaki batzuek artean gure iritzia ta baietza edo ezetza eskatu zaigu alkar-izketa askatu baten bidez.

Onela egiten da lana ta beste era guztiak ez ditugu onartzen! Erritarren erantzuna nolakoa izan dan? Udaletxekorekin pare parekoa. Ataun'ek iru auzo edo zati ditu ta oraingoan ikusi danez, auzokeriak utzi ta erri kontzientzia igaro gera. Goiko, beeko ta erdikoak alkar arturik, batasunean dagola indarra konfirmatu degu.

Beraz ala Udaletxeo ala erritarren jokabidea, nai ta naiez, guztiz ontzat ematen ditugu. Orain aurrea jarraitu bear degu. Pausorik zailenak emanak ditugu. Ez aaztu sekulan burrukalari bear degulal eta ez batzuek bakarrik, baizik danok. Denon eginkizuna baida Erri-kontzientzia lantzea.

"SISTEMA BATEN PEAN"

Gure erria aspalditxoan lozorro batean sumitua zegoen. Gaur ordea, erritar batzuek auzo-errian esnatuaz edo etxe zuloan pentsatzen asi az. Oiu pean artu dute erri osoa, guztiok esnatu naiean.

—Esnatzen asi gaur! Ez dira utsak izan batzuen garrasi triste oiek. Material sanoa duan gizon talde batekin topatu dira. Gizon talde bikiñi au, jeiki az begiko makarrak kendu nairik asi da. Baiñan ainbat denboran ditu makarrak josiak, zalla egiten zaio bear bezela garbitzea. Orduan laguntza eskatzen du. Benetan postura sanoal Onela etsi gabe, aurrera begira, zerbait izateko, asmoan ageri da.

—Orain erriaren zafiak aztertzen asi gera. Bere atzapar artean dominatzen gaituan animala pozoñatu bat degula aurka konturatu gera. Ba, gure erriko gizonak beste gizon guztien antzera lanaren indarra dute berea. Lanaren indarraren frutua berriz gizon bakoitzari osoki zor zaio. Eta au orrela danean bakarrik, komunidadetako dimensioa bear bezela eratu al izango da.

Baiñan, ikusi dezagun Ataun'go langille edoizini bere lanaren indarrarekin gaur gertatzen zaiona. Ala ere garbi jartzea komeni da gaur Aataun'en guztiok langille gerala. Izan ere, gure errian ez da kapital jaberik bizi. Ba da ordea, diferentzi bat, erritar langille ta erritar jauntxoen artean, finkatzen da berau.

—Ataun'go langillearen lan indarra zer? Gauz asko gertatzen zaio gure ondamedirako. Ara, lan indar au kapital xistima baten pean erabiltzen degu. Eta animala pozoñatu dan xistima onek atzapar lapurrak ditu. Eta atzapar auk modu askotan gure sorbaldan gañean sentitzen ditugu.

—Lenbizi Estadua naiz guregandik urrutu xamar izan, berak gure

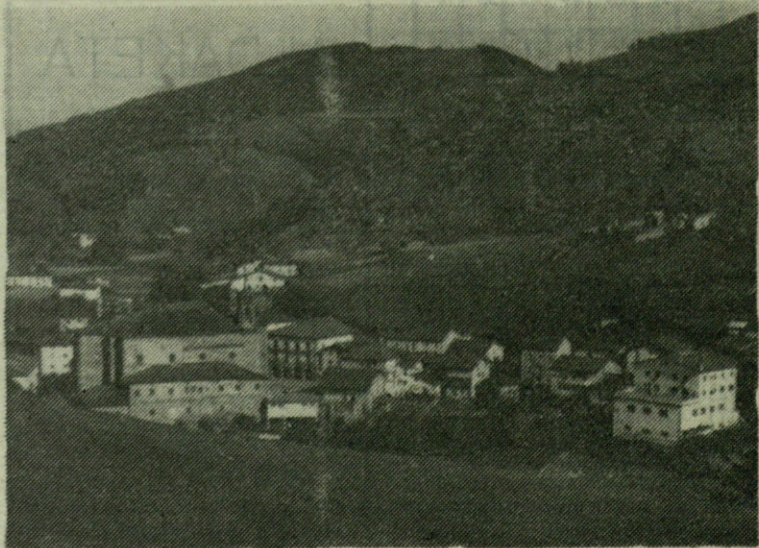
lan indarraren frutuetatik mordo bat kentzen digu. Eta berriz ez al dugu bueltatzen benefizio batzuen bidez bederen? Gure udaletxeok garbi agertu ziguten zifra ta guzti, estaduak Ataun'dik eramana ta berriz bueltatua. Au orrela, beste batzuek bere etxea apaintzeagaitik Ataun'go langilleak praktikak usturik gertatzen gera.

—Beste atzapar lapur bat, erritarrek gure lanaren indarra eskeintzen degun fabrika da. Fabrika ortan, zuk langille bost egiten badezu, bi edo iru bakarrik bueltatzen zaizu. Eta beste gañeatikoa? Bertako jauntxoak beretzen dute. Adibidez Beasin'go zenbait pabelloi, gaur sigla batzuekin izendatuak, Ataun'go langillen indarrarekin jasoak dira. Gure erritarren izardiaren frutu dira. Eta oiek langille aueri zor zaizkie. Orain

dik geiago, Beasin'go aiantamentuak jauntxo oietatik jasotzen dituan inpestoak ere Ataun'go erriari zor zaizkie.

Azkenik beste atzapar lapur bat degu ataundarrak. Gure erriko aurreko aiantamentukoak dira auk. Ba, garbi agertu zitzaigunez, gure erriko jauntxo aiek beste anai jauntxoeri (eta erriaren izenean) inpestoak kobratu gabe utzi oi zien. Eta zer? Gero Estaduak jauntxoeri tokatzen zitzaiena pagatzeko dezi-sioa artu zuanean, erriari tokatzen zaionetik iru edo lau gutxiago ematen zaiola.

Auk orrela Ataun'go langillea, bearrezko duan ura iritxi nai badu, berriz ere poltsilloak ustu bearrean gertatzen da. Erritar langille, jabetu zaitetz etsaia nun dezun!

San Martin

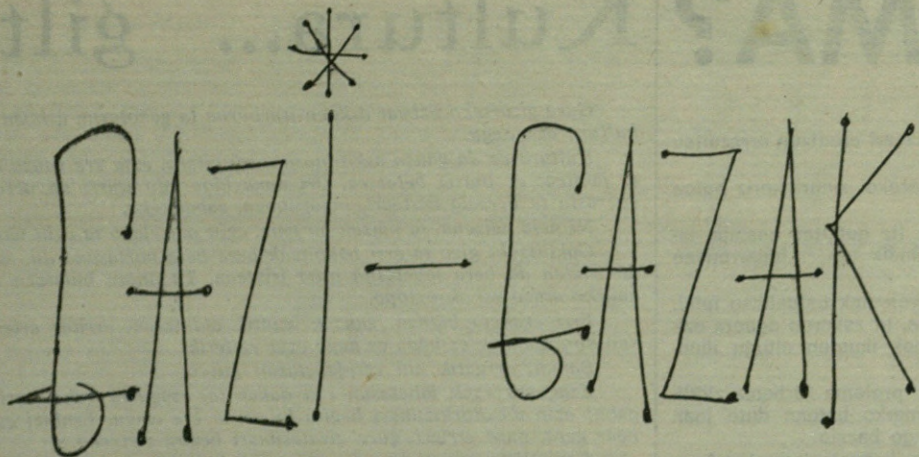
ERRI ERAKETA

Lenen aldiz, Udal-etxeak bere goraberak erirari azaltzen dizkio. Erri erantzuna, arrigarria!

Beste iritzi batzuek, lankide bikain au osatu nairik.

EGITARAUA

- 1'go: Kultura arazoak.
- 2'go: Mendi ta obrak.
- 3'go: Erri administrazioa.

NESKA ZAR BAT

Izen-orde orrekin jaso dot, Gorbea mendiko egaletatik, ur-rengo izkirimiri ori. Bere izen da zuzenbidea be bai damostaz, ba-ña eztaui nai azaldu daiguzan. Egon zaite nasai alderdi ortatik, neska-zar gaste ori. Gaste bazara naiz zar bazara, guretzako maita-garri zara.

Menditik urira egin dozuzan bi-deak, zure idazkia kutxaratzeko, gure esker-onaren duin egiten zaitu.

Ta or doa zure izkirimiri:

«Napoleon'en gerra ostein, bai ei zan emen zurrumurrua, Fran-tzezak Gorbea'tik pasatzean, ur-rez beteriko kaxa bat laga ebela estalduta, lexa edo kueba baten.

Auzotegi bateko iru gizoneri gogoratu ei yaken, lexa orretara yoa eta atxurtu egin bear ebela. Yoa ziran, da bai gogoz ekin be, yo ta ke, baña ez eben idoro ezebe.

Orretan, batek esan ei eban: «Bier goizean neu yoango naz Bilbora, adibiñadore bategana».

Yoa zan da azaldu eutsan pa-sadizu ori; da apur baten pen-tsetan egon ondoren erantzun arek: «Yo lenengo ezker aldera, ta gero artez; antxe aurkituko do-zue kaza ori».

Betorren gure gizona pozik da kontau deustie beren lagunei. Ur-rengo egunean an dolaz Gorbea'ra, ta, atxurtu esandako moduan; baña alperrik. Orduan esan eban beste eurentariko batek: «Ba...

bier, neuk yoa bear yoat adibi-ñadore orrengana, da ikusiko do-gu zer diñoan».

Yoa zan; atea yo ta urteten deutso señoia adibiñadore orrek, da pasaten dau gure gizona su-kaldera, ta emen bakarrik laga. Ondoren, señoia ori, gela batera yoa zan asuntoa estudiatzera. Bien bitartean, sukaldean, lapi-koa borbor lukainkea saltoka ebala. Baserritarak, atara lukain-kea lapikotik eta gerrikoan gor-de, iñoala: «Igarriko ete daust ba?».

Badator adibiñadorea ta diño-tso: «Zuek ekin atxurren da ido-roko dozue».

—Da... zeinbat da zeure lana? —diñotso gure baserritarak—.

—Iruun erreal.

—Ondo dago.

Ordaindu ta badoa gizona etxe-ra, bere laguneri esanaz:

—Beno; nere egin bearrak amaitu dodaz. Atxurren yarraitu nai badozue, yarral zuok, baña nik ez. Lapikotik lukainkea ostu deutso eta eztaui igarri. Bere su-kaldean egoan lukainkea nun gor-dea zan igarri eztabenean, zelan igarriko dau ba Gorbea'ko lexan urreak nun gordeta dagozan?».

—O—

32 seme-alaba izan dauzan sen-di batetzaz yardun dira egunka-riak. ¡Ekiñaldi ederra!

Aurak zelan egiten diran baki emakume orrek. Ona ezker, beste bat edo beste geyago egin bear leukela deritxot, Adan eta Eba'ri txapela irabasteko baño ez-pada be.

Eba'k 16 aurgintza izan ei eba-zan; danak bikotiak. 16 bikoti = 32.

Gure lenbiziko amak biñaka egin ba ebazan, oingo onek ba-naka egin dauz. Ala ta be, bardin-du dau aren marka, ondu ezpa-dau be. Alos dagoz; enpate.

Gure guraso zar areik, bsete zeregiñik ez eukoen da, etzan ar-ritzeko ainbeste seme-alaba egi-tea, baña gaurko aldietan, aurdun ez izateko asmau dabezan barra-baskeriak eurrez dabilzan aldie-tarako, ezta ori auntzaren gaber-diko estula; ezta ontzaren oyua.

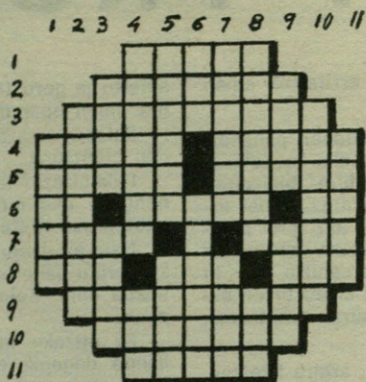
Esan dodan lez, emakume or-rek beste paretxo bat sortu bear leuketz txapela arei irabasteko.

Iko zugatzaren ganean nor lu-zaroago egon ikusteko txapelketa ez al zan ba ospatu?

Egia esan, 32 aur egitea geie-gikeria edo deritxot, baña bein txapelketan sartu ezker, garran-tzitsuago dala uste nik, marka ori ondutea, 34 egunean iko-ga-nean egotea baño; edo txixa nok urrunago egingo leiaketan yardu-tea baño. Zuek ez ala?

ABELETXE

ITZ GURUTZETUAK

ZEARRETARA: 1) India'ren ipa-rraldean, laterria. — 2) Lepagain, garrando. — 3) Urrengo egun on-

dorengo. — 4) Bigantxa, txal. (aa) Ardaska igarra. — 5) Urritzolo, gal-belar Ogl.beltz, etxe-ogi. — 6) Atzikia. (aa) Asto-illar, zalke. — 7) Erru, pekatu. Zart egin. — 8) (aa) Berriz. Gizontxo, ñaño. Piro, aate. — 9) Ebasketa, lapurreri. — 10) Lotura, loki. — 11) Izain, odol-zale.

GOITIK BERA: 1) Bikoitz, biko. — 2) Borobil. — 3) Jangartxu, jangaitz (aa) sutegi, laba. — 4) Gurintxo-belar. Atsegin. — 5) Erabakiak. Izan, iduki. — 6) Irri, (aa) Zarpazar. — 7) Ereingiroa, lantzar. Ur-gorri, bur-ni-ura. — 8) Lumaz jantzitzea. Gaxo, makal. — 9) (aa) Ereite, landa. Es-keñi ta eman ez. — 10) Naas-maas, lardaska. — 11) Gallurra, burua.

ZENBATZA

Laukiko zenbaketak egiñik, bea-rezko ondorenak ortxe dituzu.

8	x	2	-	7	=9
x		x		x	
	x		+		=6
:		+		:	
	x		:		=6
=4		=7		=7	

Zaldi jauzka

		DI	A	SUN	E
TZI	RRE	TA	GI	²³ RA	REN
^① E	NA	RA	REN	KO	TA
TIK	JA	TRE	NE	DE	TZA
LAK	GU	BE	KIN	BE	RO

Lenengo laukitxotik asi ta ajedrezeko zaldi jauzkak egiñik 28'ra irixtean, GOETHE'ren aburua asmatuko dezue.

AGERPENAK

ITZ GURUTZETUAK:

ZEARRETARA

1) Nepal. — 2) Lepazur. — 3) Bigaramon. — 4) Bigaj: ralaG. — 5) Ira-ka. Otasa. — 6) Ki. iklaZ. Ki. — 7) Oben. Eten. — 8) riB. Epo. Ata. — 9) Lapurreta. — 10) Lokarri. — 11) Zizai.

GOITIK BERA

1) Bikor. — 2) Biribil. — 3) Liga. ebaL. — 4) Negakin. Poz. — 5) Epalak. Euki. — 6) Par. lipraZ. — 7) Azaroa. Orra. — 8) Lumazte. Eri. — 9) roLA. Tati. — 10) Nasketa. — 11) Gaina.

ZENBATZA:

$$\begin{aligned} 8 \times 2 - 7 &= 9 \\ 2 \times 2 + 2 &= 6 \\ 4 \times 3 : 2 &= 6 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 8 \times 2 : 4 &= 4 \\ 2 \times 2 + 3 &= 7 \\ 7 \times 2 : 2 &= 7 \end{aligned}$$

ZALDI JAUSKA:

«Eguneroko egiñalak, trebetasun ta jakintzaren amarretik bederatzidira».

GEDIN-BILLA:

«Gure erria besteak baño kontentagaitzagoa da».

ORIXE

ANTZETITZ:

Begiratu du goitik beraño.

ALDAKETA:

EGABERA — ERAGABE

GALBIDEAK:

1-7) Erabaki. 8-12) Miztu. 13-17) Igara. 18-24) Eztaiak. 25-30) Aztiak. 31-39) Eztabaida. 40-44) Zigor. 45-47) Odi. 48-50) Olo. 50-48) Olo. 47-43) Irodo. 42-36) Gizadia. 35-32) Batz. 31-25) Ekaitza. 24-22) Kai. 21-18) Atze. 17-13) Aragi. 12-9) Utzi. 8-5) Mika. 4-1) Bare.

Galbideak

LE.

1	2	3	4	5	6	7	8
25	26	27	28	29	30	31	9
24	41	42	43	44	31	10	
23	40	49	50	45	32	11	
22	39	48	47	46	33	12	
21	38	37	36	35	34	13	
20	19	18	17	16	15	14	

Arki bearreko Itzak, 1'etik 50'gn. aldera irakurriaz, lenen taldeko esanaiak dituzte. Beste aldera (50'gtik. 1'ra), egiñik, bigarren taldekoak.

LENEN TALDEA:

1-7) Zirt edo zart egin.
8-12) Milikatu, miazkatu.
13-17) Errota, bolu.
18-24) Ezteguak, ezkontzak.
25-30) Sorgiñak.
31-39) Inki-manku, ezin aditu.
40-44) Eskudero ta Lekuona jaunen euskal-opera.
45-47) Zorroten, tutu.
48-50) Gure zelaletan burutzen dan alea.

BIGARRIN TALDEA:

50-48) Zikirio, alea.
47-43) Arkitu, kausitu.
42-36) Gizarte, giza-jende.
35-32) Bilkura, billera.
31-25) Erauntsia, zaparrada.
24-22) Iztate, portu.
21-18) Bizkar, oste.
17-13) Ezurren estalki.
12-9) Laga, egotzi.
8-5) Itxas-txori, pika.
4-1) Itxasoa geldu.

ALDAKETA

Laukitxo barruan dituzun zenbaki auk

1 2 3 4 5 3

bearrezko dituzun izkiz alda-tzean, ENARA edo eleiz txori izenaz arkituko zera.

Ordez, zenbaki oietxeak be-rak, beste era onetara eral-tzen badituzu

1 5 3 2 3 4 1

bear ez bezela, esanaz ager-tuko zaizu.

GEDIN-BILLA

G . r . . . r r . . . b . s t . . k
b . ñ . . k . n t . n t . g . .
t z . g . . d .

. R . X .

Galdutako gediñak kulatz or-dez ipiñi, ta gure idazle go-rengo zanaren epaya esmatu.

Antzetitz

LE.

AZTERTU AL DU?...

«OI POETA GAIXUA»

(LEHEN ITZ PROFETIKUA)

Sortu zan beñolako egun señalatu batean poeta bat Bilbo-ko hegalean, Bilbo-ko simentu ta asfaltuaren erdi-erdian; jentearen miresgarri ta espantugarri biurtu zan landara desiatua. Eta antxe, Bilbo-ku uri nausian, ikusi al izan eben eskaparetirik aberatsenen kontra jausita egozan gizon akabatu ta dezeustuak gure poeta miresgarria.

Bilbo-ko kale lirain, zabal eta dotorretan zear ibiltzen zan, gero Bilbo-ko kale zahar naiz Bilbo hegaleko kale barri baña pobre, zikin ta asfaltu bakoetan zear joateko bultzaka, oiuka...

Antxe ikusi al izan eben S. Antonio-ko kastillatar Fernandez jaun humillatuak, baltzak eta txikiak. Antxe bertan eta batera, ikusi eban Mallabitar Basagoiti jaun indartsuak eta menperatuak. Kasualidadez eta argitasun-ezagatik, ezekien biak egozala zapaldukan Bilbo-ko simentu, torre ta kabertakaitik.

Antxe ebilen poeta gaixua ta ots egin eban deadar aundiz, euskerarik klaroenean, gizonak asko sufritzen dauala: gizonaren odol gorria ta arima arteza gizonen diruak erosi ta ondutzen dauala; gizonak Bilbo-tik Donostiaraño egin dauan karreteran gain belaubiko ta askaltoiari begira negar asko egiten dauala, eta Mallabi-ko eskoletan mutikotxoak tristuraz gañezka dagozala amaizkuntzaren entieru negargarriari kandela amatauekin lagundu ondorik. Eta orduan poetak esan eban:

«beti paratuko naiz
gizonaren alde».

Poeta gurea Bilbo-tik Ondarrura atara zan, eta erriaren aotik euskera klarua jaso eban. Ta bere bestuek udaberriko aide freskua ta odol zirikatzailea ekarren. Gero esaten jarraitu eban naikoa dala lorarik, naikoa dala txoririk, naikoa dala eztikeririk. Erriaren aotik jasotako bertsoetan esan eban gizon asko asko dirala gabanez jantzita, ta medalla aundiekin orniturik engaño asko egiten dala.

Guzurti asko dirala, ta pakeak euskerari kalte egin dautsola, odolaren gorritasuna kendu dautsola, iserdiaren usain pentsagarria ostu deutsola.

Orduan jentea asarratu zan, jente serioa esan gura dot, eta poeta zoro-etxera eroateko agindua emon eben. Orretarako aurrez, «Ofisio Santuak» beste bilbotar poeta baten bertsuak judikatu ebazan antzera, gaurko poetaren bertsuak judikatu izan dira gizon santuen partetik, eta Euskal Erriatik at kanporatzeko agindu dabe.

Laño baltza zeruan izar bat estaltzera abiatu zan, baña marinel langilleak oraindik izar orren señalietara mobitzen dira.

ANGEL ZELAYETA

(1'garren orrialdetik)

ko. Onela jakin zan Illargian ere, basalto-aitzak genituala, gure Lur ontakoak bezelakoak.

Surveyor 6.ª — Au ere gozo erori zan Illargira ta an 30.000 argazki jator artu zizkigun. Onak ere, Illargiko azala zulatu ta ango lurra aztertu zuan. Gañe-ra, su-zirien bitartez iru

metro gora ta 2'43 metro luzetara jauzka, salto eragin zitzalon.

Eta onetan gera. Gizonak laster eskuan izango du Illargirako joanetorria. Errusi ala Ipar-Ameriketa aurreratuko ote-da lan onetan? Ikusteko gaude bizi ba-gera.

ARPIDE KOBRAKETA NUN?

Begira NUN ta NOIZ kobraketak egiten ari geran: ilbeltzaren 20'an asiko gera bialtzen: Asteasu, Beasain, Zegama, Zerain, Zestona, Zizurkil, Txarama, Deba, Eldua, Elduaen, Elgoibar, Elgeta, Eskoriaza, Eskio-ga, Gabiria, Gaintza, Garin, Gaztelu, Getaria, Ibarra, Ikaztegieta, Itxaso, Idiazabal, Irura, Isasondo, Lasarte, Lazkao, Legazpia, Legorreta ta Lezo'ra.

EUSKAL ERRIETATIK

(8'garren orrialdetik)

dia, Zorionez, abots oneko apaia baditugu Baztan ta beko Erreka onetan.

Uste dugu gure oian-mutillak, etorri ziranak beintzat, Ilbeltza'ko bederatzi garren egunaz oroituko dirala. Dezala, Jainkoak, beste urte batean orrelaxe biltzea anaitasunik aundienian. Eta, berriaz ere oianeko bideak artzera dijoaztenak, dijoaztela indar-berriturik, Biotzez desaitzen diegu Jau-na'ren eskua ta laguntza oiekin izan dedin beti.

GORTARI TA
UGARTE'AR YON

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Orio'ko Benito Lertxundi'k bi disko egin berriak ditu

«Kantu errikoi batek - dio - jatorrizko nortasuna bere izkuntzan eta esan nai errikoian arkitzen du»

Gure oraiko musika, ari da zaltzen, eta gisa berean aberasten. Orai dela gutxi artio, gure herrian koro talde besterik etzen, eta mota hortako musika, ba dakigu herriak ez duela egunero kantatzen. Beste gauze baten beharrea ginauden; beste herriek zuten eta dutena: gaurko musika bat. Denek dakigun bezala, utsune hau betetzen ari zaigu; batez ere azken iru urte hoke-

—Zuretake zer dire kanta eta musika?; nola behar lirake izan, eta zer-ikuste duten herriakin...

—Kantua da erri baten azalpe-na osatzen duan alderdi bat, eta oso bearrezkoa, ori gero eta aberatsua izateko. Bi gauz bear dira, bat artista fin, langille eta responsable egiten diranak bere lanakin; eta bestea, erria gero eta geiago arte obeagoaren bea-

—Protesta eta beste gisako kantak. Badakigu ugari ari direla orai protestako-kantoreak. Gehienetan, nabaitzen duguna demagogia eta sasi-protesta besterik ez da...

—Kantu protestakoa oso modan dago, eta kantante askok izena komertzializatzeagatik artu dute izen au. Kantante protestak batek erriak dituan problemak kantatu bear ditu, konpromiso responsable batean, menderatuak dauden gauzakin parte artuaz; erriakin batera bizituaz, eta ez erriaren aurrean begiak itxi eta kanpoena begiratuaz. Erririk gabe ez dago kantarik.

—Goazen beste gauzekin. Drai artio gehienetan, Gipuzkoako herrietan egon zara kantatzen; horietan ezauna baiño ezaunagoa omen zara. Beste Euskalherriko lekuetara joan gogo duzu? Nik uste dut, franko lan ba dagola...

—Asmoa ba dut bai Nafarroa eta Arabara juatekoa; bakarrik edo taldeekin, garrantzi aundikoa iruditzen baizait. Jakiña ez dago la juaterik azken lekuetaraño, geienetan erri aundienetan ibili bear dalako.

—Ongi diozu, eta beste herrietan diskek lan hori egiten dute. Gurean ere hala litzake behar... Orai dela egun batzu, argitara emanak daudela zure bi lehen diskak. Hau urrats nagusietakorik bat deritzagu esan dugunagatik, eta beste aldetik, lehen aldikotz gure gaurko musikako bi diska honak aurkitu ditugulako.

—Inportantia da, diska batzuek edukitzea, berak lan asko egiten dutelako errian. Baita ere gañera ikusi det orain gauza onak egingo dirala Barcelonako etxe-akin relacionatuta.

—Barcelona aipatu duzu, eta horrek oroitarazten dida, zuek eskualde hartan egin zintuen ibilialdia; Palau-ko jaialdia, eta abar. Artu-eman sakon bat erdiesteko lehenbiziko urratsak...

—Oso ibilialdi interesantea izandu da. Cataluña erri bezala oso inportantea da, baita ere gure artu emanak berakin, alkarren artean gauz asko ikasteko bidea dalako.

—Kantak egiterakoan, zeintzuk dire zure iturburuak? Gure kanta zaharrak bat eta garrantzi haundikoa izango duzula, pentsatzen dut.

—Gure kantu zarrak base bezela artu bearra dago oso aberatsa diralako, eta berai segira bat emanaz gaurko kantuak egiteko; ortarako asko ikasi eta landu egin bear degu. Eta onekin batera, beste gai asko ere estudiatu bearrean gaude gure errian.

Zuzen, sakon eta klarki mintzatu da Benito Lertxundi. Kantaen bitartez, haren jokabidea gisa berean nabaitzen da. Herri baten ohiartzuna.

J. I.

Bietako disko baten azala. Kantu auek dakarzki: «Gure bide galduak», «bihar itxaropen», «gazte sentimental».

tan. Orai, hor dugu kantari parasta bat; eta hoberenetakoeirik bat: Benito Lertxundi. Bere abotsa gure herrian aspaldidanik ez-tutzen zen, bainan ez orai daukan ohiartzunakin. Ohiartzunak deitu gaitu...

—Koro, zortzikote, eta hola-koetan asi zinen kantatzen. Gero, bakarrik eta gitarra bat artuz arizan zara. Asieratik azken kantattaraino bide bat nabaitzen da, bereziko kreatzailea izaten asi zinelarik.

—Esan leike, nere bizi guzian kantuan aritu naizela, koruetan eta zortzikotetan; egun batez gitarra baten laguntzakin, bakarrik kantatzea pentsatu nuan, eta munduan ziran kanturik politenak neretzat, kantatzen nituan. Bañan ikusirik ortik neretzat etze-goela ezer, nortasun bat falta zitzaidalako geienetan, neronen kantuak egiten asi nintzan, nere nortasun bat arkitzeko asmoan.

—Zuk, «Ez Dok Amairu» taldea sortzen lagundu zintuen. Zure joeran, zure pokabidean, seburaski zer-ikus izan du horrek.

—Nik taldea sortzen lagundu det, eta taldeak nere nortasuna arkitzen lagundu dit. Taldeko lagunak ezautuaz gero eta sakonago, eta bakoitzak beretik utzia, asko osatu naiz gaur arte.

rean arkitzen dana nezesidadez, eta jakiña, gero, arte ori ordain-tzeko konpromisoan dagona.

—Bixtan da, herri baten aurrean zaudela, eta honen ohiartzunak zureak egiten dituzula. Batzuek, hemen erdaraz mintzatzen dela diote eta horregatik izkuntza hortan euskeraz bezain bat kantatu behar litzakela. Zuk kantatzerakoan postura bat artu duzu, eta egokia litzake zer derizkiozun honeri buruz.

Benetako Bilingüismoa nai duan, ez dezala orrelakorik esan; ori ez dago eskatu bearrik, naikoa egiten da erderaz. Nik, gauzak bere tokian jartzen nai dut al detan guztian. Ni erri baten semea naiz, eta erri orren izkuntza benetakoa eta egiazkoa bat ezagutzen da, ori da euskera; naiz eta beste izkuntza batzuetaz geiago mintzatzen bada ere erria. Izkuntza au asko galduta baldin badago, ez du esan nai zirkuntantzi oiekin konforme gelditu bear danik. Erdaraz askoz geiago egiten da, bañan gure lanaren bitartez alegindu bear dugu euskera beste izkuntzen parean jartze-ra gure errian; ori gutxienez. Gañera kantu errikoi batek, jatorrizko nortasuna bere izkuntzan eta esan nai errikoian arkitzen du. Eta onen ondoren esan nai nuke, nik kantua erderaz egingo banu, ez nukela kanta errikoiarik egingo, baizik menderatzaldea.

KATALANDAR TEATROA

Primera historia d'Esther

Egilea — SALVADOR ESPRIU
Zuzendari — RICARD SALVAT

Jarrai taldeari eskerrak, azken denpora hauetan teatro agerraldi eder pare bat ikusi ahal izan ditugu Donostian, afizionatu denoien gozotasunerako. Bigarren honetan, Ricard Salvat teatro-gizon gazte ta ospetsuak zuzentzen duen «Adriá Gual» taldea izan degu gure artean Salvador Espriu sakonaren obra batekin.

Espriu eta Salvat, alkarrekin, gaurko teatro katalan propioari dauzkan itxura, estiloa eta gaitasuna eman dizkioten bi espezialista izan dira. Batak —Espriu— poeta den ezkerreko eta poeta izateak ematen dizkion sensibilitate eta langilletasuna intentzioz eta garrantziz betetako «mitoloji» propio baten lorkizunaren enpeñoan jarriaz. Mitoloji hontan, berak Sinera deitzen duen bere sorterriko pertsonak eta pertsonajeak (herrixka guztetako tipo maitagarri, arraro edo xeble hоек) instituzio bihurtzen ditu, poetikotasunaren indarrez beren irudia edertuaz. Orrela, «L'Altíssim» (Sinera-ko itxua), Salom, mossón Silvi Saperes, Mariàngela, Maria Castelló (Espriuren izeba), eta abar.

Pertsonaje hauek eta Sinera-ko leku berezi batzuek («la torre dels Encantats», «el jardí dels cinc arbres») ia Espriuren teatro obra guztietan agertzen dira, gutxienez referentzi edo izen bezela, orrela teatroaren tramari eta intentzioari giro xamur eta herriko bat emanaz, eta Sinera-ko herriaren izenean eta izakeran Katalunya guzti sinbolizatuaz. Hau da, bere Herriari lekutasuna eta presentzia osoa eskeintzaz, eta herri hau benetako protagonista bihurtuaz.

Beste alde, Espriu-ren naia eta jokera izandu da beti, gazte gaztetatik, bai poesian ta bai teatroan, Bibliak erakusten dizkigun pertsonaje eta gertakizunetan oinarri eta inspirazioa hartzea bere literaturaren trama sustraitzeko. Orrela, paralelitasun bat jasotzen du, batzuetan izkutukoa, besteetan nabarmena, judutar eta katalandar herriaren artean. Bataren sufrimenduak, diaspora eta menpetasuna, bestearenaren irudi egiñaz. Beraz, begirada arifin batekin kapritxosoa juzgatu genezakegun judu herria ganako jokera orrek badu intentzio sakon eta fin baten arrazoia.

Espriu, poeta eta teatrogille bezela, katalan izkuntzaren maisutasunez jantzirik agertzen da; urte askotako langintza saiatu baten fruitu bezela eskeintzen dizkigu estilo eta giro propio guztiz berezi bat, eta, beste aldetik, izkuntzaren dominio sakona, herrikoitasunaren eta kulturatasunaren sintesi juxtu bat lortuaz.

Ricard Salvat berriz, bere aldetik, teatro gaietan izugarri dakien zuzendari bat da. Filosofia istudiatu ta gero teatro ikaskintza egin zuen Berlin-go «Berliner Ensemble» izeneko eskolan (eskolan hontan Bertold Brecht-en erakuskizunak jarraitzen dira). 1960-gn. urtean, «Escola d'arte dramàtic Adriá Gual» izeneko sortu zuen Barcelona-n; eta eskola hortan formatutako aktoreekin, «Adriá Gual» izen bera daraman taldea osatu zuen.

Salvat, zuzendaritzatik aparte, teatro gaietan lan asko egintako gizona da: ensaia, idazle, arreglu, etabar. Bere taldearen buru bezela, zapi urteko bolara hontan, egile eta teatro estilo askotako obrak jarria da. Asiera batean, «absurdoaren teatrua» deritzaiona: Ionesco, Beckett, Pedrol eta beste. Baiñan geroago, abuluzio luze baten ondoren, era berezi bateko teatroa egitera etorri zan. Alde batetik, Pirandello eta Europa-ko teatro berriaren beste sortzaleak. Bestetik, Bertold Brecht-en obrak (hauek kalitate berezi batekin, azkeneko jarri zuten «Setzuan-go pertsona ona» bezela). Azkenik, borondate maitekor batekin, katalandar teatro garbia, bertako jatorrizko elementoei osatua.

Eta, zer esanik ez, azken teatro klase honen barruan, batez ere Salvador Espriu-ren obrak. «Cementeri de Sinera», «Primera historia d'Esther» «Ronda de mort a Sinera»...

Ba hemen, Donostian ikusi genuena, «Primera historia d'Esther» izan zen. Bertan, egileak dionez, Sinera-ko herrixkan, udarako arratsalde batean, onako hau agertzen dute titiritero batzuek («els titelles»): Judutar Esther neskatxaren historia, Persia-ko errege Asuero zitarekin ezkondu zana, orrela bere herria menpetasunetik eskatuaz. Orrela ba, eszenan Persia-ko gortea agertzen da, baiñan baita ere Sinera-ko herriko jendeak, eszenaren barruan beste eszena bat osatuaz. «L'Altíssim», Sinera-ko itxuak, gertakizunen harian jartzen gaitu, historia aurrera dioan bezela Sinera-ko goraberekin daukan paralelismoa adieraziz...

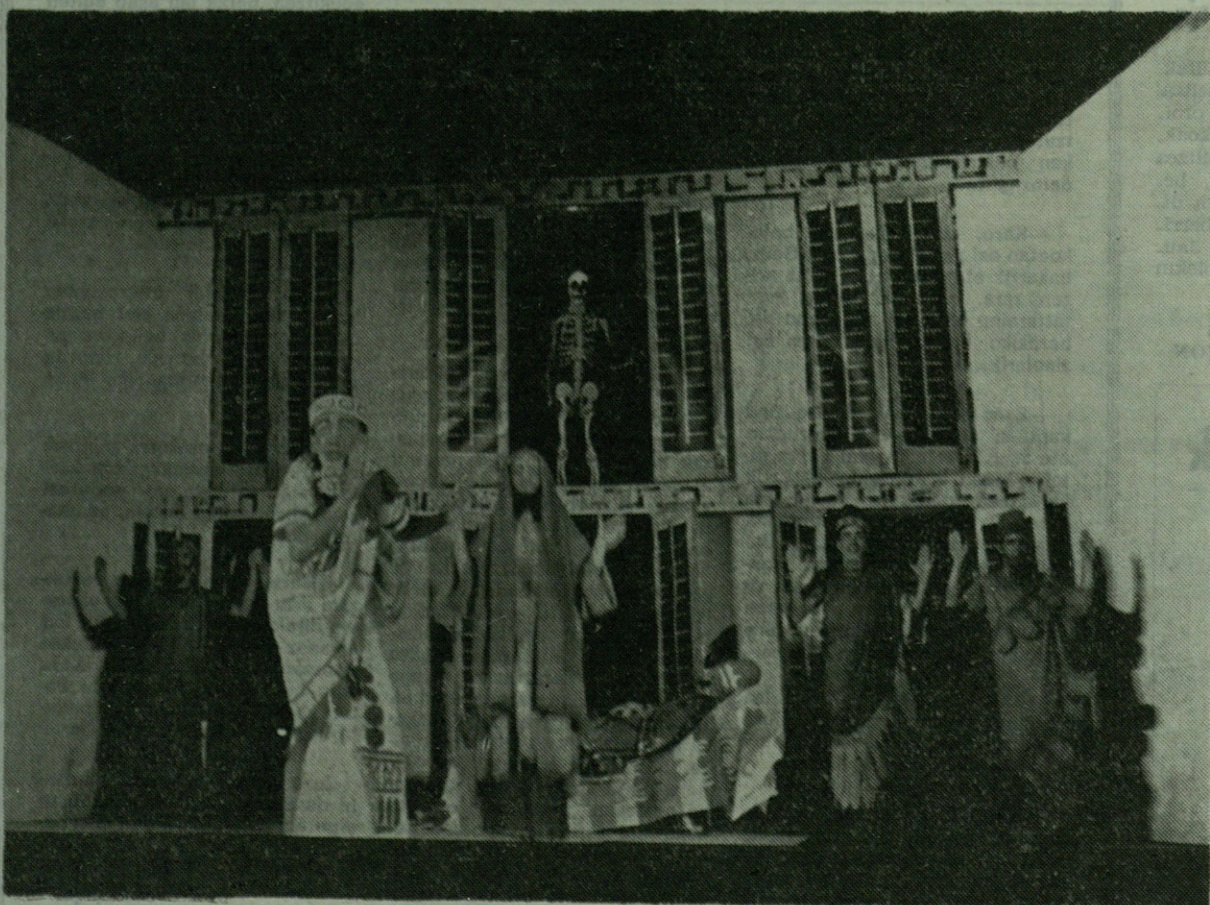
Gorteko bizitzaren goraberak «esperpento» eran agertuak daude, ez seriozki, farsa bezela baizik. Bestalde, Sinera-ko itxuaren esanak seriotasun aundi batekin.

Bateon batek esan du, alegia, itz geiegiko teatroa izan zala katalandarrena; baiñan nik diot, mimikaren, mugimentuen, dekoratuen, dantzen eta musikaren ondoan, aldatu eziñezko garrantzia duela itzak teatroan, oraindik orain beintzat, bestelakorik demostratzen ez den bitartean. Txarra da itza «itz-jario» biurtzea, barritxukeri bat. Baiñan egile batek bere itzeri Espriuak ainiako sakontasuna eta neurria jartzen dizkienean, beti esango degu itzitasun hori ederra eta «entzungarria» dala.

Taldea, talde bezela, iaio portatu zen. Den-dena ondo ikasia, ondo esana; eszenako mugimentu juxtua eta, azkenik, grazia, naiz eta azkeneko hau katalan izkuntza ez dakiguentzat erdi galduta geratu.

Euskaldunen izenean, zorionak eta eskerrikasko «Adriá Gual» taldeari eskeini ziguten saio ederrarengatik, eta onuntz etorri ahal izateko jarri duten borondate guztiz onagatik.

XABIER LETE

Salvador Espriu'aren «Primera historia d'Esther»ren teatro zati bat egiten.

Guridi Oyartzun'en

Egun hauetan liburu bat irakurtzen ari naiz, izenez «Euskal musikari bikainok», Aita Emiliano Barandiaran-ek idatzita. Amabi musikari ospetsuen bizia, lan eta gertaldiak azaltzen dira hor. Garrantziko liburu eder horrengatik txalo beroak merezi ditu Aita karmeldarrak.

Irakurtzen ala, Jesus Guridi-ren biografiara irritxi-ta, konturatu naiz, alegia, atal bat, «Bere izakera jator eta alaitasua» izendun atala, nik Guridi-taz idatzitako artikululu batetik aterea dala. Egileak kontatzen dituen zertzelada horien iturburua ez du aipatzen, baiñan Oyartzun-en Guridi-ri gertatu zitzaiona nik ikusi nuen, guk (haren lagunak) ustekabe atsegin hura preparatu genion, eta gero nik kontatu nuen dena aldzikari batean.

Ez dut uskeritxo hau egileari arpegira bota nai, baiñan atalean irakurri ditudan oker batzuek zuzendu nai nituzke. Lenengo idatz-aldaketan (nere lanatik bere liburura) orrelako utsak egiten ba dira zzer jazoko da bigarren edo irugarren aldaketan?

Egileak dio Guridi ta lagunak erriko «bar» batean bildu giñala. Eta nik esaten diot ezetz, ez giñala bildu «bar» batean, baizik Oyartzun-go gure etxean, «Ayalde»-ondoko barfatz-belardian. Gero egileak honela jarraitzen du:

«Oyartzun-go txistulariak agertu zitzaizkien bertara: edo obeto esateko, bidebatez antzean an agertuarena egin zuten. Gupridi-ren lagunak an bere erdian ikusten zutena musikari ospetsu bat zela-ta, zertxobait ez ote zioten joko galdetu zieten. Aiek: bai pozik erel ta bereala asi ziran zertxobait jotzen».

Egia bestelakoa da. Guridi ta lagunak eserita zertxobait artzen ari giñala, txistulariak leku izkutu batean asi ziran txistua jotzen, ain zuzen Guridi-ren bi obra zarrak, Alborada ta Mendiko soñua. Ez ziran agertu gure aurrean, eta, jakiña, ez genien maixuarentzat ezer jotzeko eskatu. Bi piezak bukatuta, orduan bai, orduan zeuden txokotik atera eta aurkeztu ziran gure aurrean.

Jesus Guridi 1953'gn. urtean etorri zan Oyartzun-go gure etxera lenengo aldiz. Eta berakin bere alaba Maria Jesus. Urrengo urtean Maria Jesus eta beste alaba Maribel etorri ziran aitakin. Eta Maribel-ekin bere senargaia eta honen familia, ama eta aideak. Orduan pelikula parregarri bat filmatu genuen. Gaia zan, zera, Maribel-en esku-eskaera, pedida de mano. Dena txantxetan eta humore onez.

1955'gn. urtean beti udaran) bere alaba Maria Jesus-ekin etorri zan Guridi. Orduan txistularia gertatu zan. Hauek azaldu ziranean elkarriketa atsegin oso izan zuten maixuakin. Guridi-k beste piezak ere joarazi zizkien. Bukatzeko, txistulariak eskaera erdiragarri bat egin zioten: aspaldidanik pieza berririk gabe ziralta ta, obra berri bat egin zezala txisturako. Guridi pensakor gelditu zan; azkenean biribilketa bat agindu zien. (Ez det uste agintze hura bete zuenik).

Arratsalde hartan bertan, gure etxetik Oyartzun-go elizara joan giñan eta han organua jotzen egon zan luzaro. Jotzen zuena? Ba, gertu gabeko gauzak, «inprobi-zazioak», zertxobaitzuk (Aita Emiliano-k dion bezela), txistularieri entzundako temak eta, agian, biribilketa ez-jaio haren aintzinak.

Beste udarako egun batean ere Oyartzun-en egon zan. Urte hartan Aita Manzarraga-kin Claretiano bizkaitar hau ere musikari iaioa degu.

Barkamena eskatu behar diot Aita Emiliano-ri nere zuzentze honengatik. Gañera, ba-leike berak nere idatz-lanetatik zertzelada horiek ez artzea, baizik beste Guridi-biografiatik. Dana dala, bigarren aldiz hortaz idatzi duenak iturburuan zuhurki xurgatu behar izan du.

AYALDE

Oarra: Idazlan au Aita Emiliano bizi zala ustearekin egiña zan. Baño ordurako gorputz biurtua zan.